

Jaarstukken 2022

LandschappenNL

Tel 030 234 50 10

Postbus 31 3730 AA DE BILT

www.landschappen.nl

info@landschappen.nl

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
ATJ 14-07-2023

Inhoud

Verslag Raad van Toezicht	1	Gedragcodes	15
Inleiding	3	Bossenstrategie	16
Landschap en erfgoed	5	Deltaplan Biodiversiteitsherstel	17
Omgevingswet	5	Biodiversiteit	17
Monitor Landschap	6	Nationale Parken	17
Aanvalsplan Landschap	6	Afrikaanse Varkenspest	17
Meetnet Landschapselementen	7	Vogelgriep onder wilde vogels	17
Erfgoed Deal	8	Fauna	18
CIVILSCAPE	8	Droogte	19
Kennisuitwisseling	8	(Coalitie) Natuurlijke Klimaatbuffers, Life-IP	19
Natuur en biodiversiteit	10	Klimaat	19
Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)	10	Kennisuitwisseling	20
IBO Natuur	11	Duurzaam landgebruik	21
Handhaving en toezicht	11	Natuurinclusieve landbouw: hoe dan?	21
Stikstofaanpak	12	Landbouwgrond in natuurlijk beheer (Landschapsgrond)	22
Programma Natuur	13	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	22
Overgangsgebieden	13	Boerenlandvogels	22
Agenda Natuurinclusief	14	EU-landbouwbeleid	24
Monitoring Programma Natuur	14	European Environmental Bureau	24
Actualisatie doelensystematiek Natura2000	15	Landbouwakkoord	25
Europese natuurherstelverordening	15	Burgerparticipatie en vrijwilligers	26
		Veilig vrijwilligerswerk	26
		Lerende bijeenkomsten De Groene Vrijwilligers	27
		Groen Traineeship / Maatschappelijke Diensttijd	27

Groene vrijwilligers netwerken	27
Leer je groen!	27
Kennisuitwisseling	28
Publieksactiviteiten	28
Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid Natuurwerkdag .	29
Nationale Postcode Loterij	32
Particuliere fondsen en partnerschappen.....	34
Organisatie	35
Missie en doelstelling	35
Bestuur en organisatie.....	36
Structuur.....	36
Beleid	36
Faciliteren	36
Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement.....	38
Risicobeleid.....	39
ANBI en CBF	42
Werkorganisatie	42
Jaarrekening 2022	45
Bijlagen	73
Begroting 2023	73
Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2022	75
Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder	76
Colofon	77

Verslag Raad van Toezicht

Het jaar 2022 begon verwachtingsvol, met een vers aangetreden kabinet dat ambitieuze plannen tentoonspreidde om de stikstofcrisis op te lossen, de kwaliteit van het landelijk gebied te vergroten, werk te maken van de transitie naar een natuurinclusieve landbouw, en de natuur te herstellen.

De Raad van Toezicht van de stichting LandschappenNL (RvT) zag de hiermee samenhangende vraagstukken een groot deel van de agenda van het samenwerkingsverband vullen. De werkorganisatie van LandschappenNL stak in het boekjaar dan ook veel tijd in het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG), het Programma Natuur, en de stikstofdiscussie. Maar ook kregen het landschap (in de vorm van bijvoorbeeld het Aanvalsplan) en de vrijwilligers weer volop aandacht. Samen met de provinciale Landschappen en Landschapsbeheerorganisaties werden mooie publieksacties vorm gegeven, o.a. middels de Natuurwerkdag en met activiteiten vanuit de door de Nationale PostcodeLoterij mogelijk gemaakte projecten Groene Strand en Plan Boom.

Als RvT constateren we dat de werkorganisatie van LandschappenNL ook in 2022 weer met verve op de diverse dossiers haar belangenbehartigende rol heeft gespeeld. Voor meer inhoud verwijs ik u graag naar het jaarverslag.

Mooi bericht was dat, na twee jaar van 'Corona-sluiting', het Goed Geld Gala van de Postcode Loterij weer doorgang kon vinden. In een feestelijke setting in Utrecht ontvingen we uit handen van de Loterij een mooie financiële bijdrage. Ook werd door het samenwerkingsverband succesvol

samengewerkt met een aantal private fondsen. Deze middelen werden en worden door de provinciale organisaties dankbaar ingezet om natuur- en landschapsdoelen te verwezenlijken.

De Tweedaagse van LandschappenNL, de jaarlijkse 'oploop' voor de voorzitters en directeurs van alle 19 provinciale organisaties van het samenwerkingsverband, vond dit maal plaats in Gouda en omstreken. Gastheer Zuid-Hollands Landschap verzorgde een prima evenement, fijn balancerend tussen inhoud en ontmoeting; met onder andere verhalen over samenwerking en mensen betrekken, en met fraaie excursies. Een ander memorabel moment betrof de jaarlijkse Bestuurdersdag, die ditmaal plaats vond op landgoed Schovenhorst, met inspirerende externe bijdragen over het Uitdaagrecht en over de ambities en uitrol van het NPLG.

De RvT is in het verslagjaar viermaal bijeen gekomen. Driemaal was dat omwille van een reguliere vergadering. De vierde keer betrof een bijeenkomst te gast bij het Brabants Landschap, waar de RvT neergestreken was voor zijn jaarlijkse 'verdiepingsmoment'. Een relatief nieuwe traditie, waarbij in een ontspannen setting in bredere zin van gedachten wordt gewisseld over de thematiek van onze domeinen en de rol van de RvT daarin. We danken Brabants Landschap voor de geboden gastvrijheid.

Tevens hebben we die gelegenheid aangegrepen om op een mooie manier afscheid te nemen van de heer Koster als RvT-lid, die nadrukkelijk bedankt is voor zijn jarenlange inzet voor het samenwerkingsverband LandschappenNL.

Eind 2022 zwaaide ook mevrouw Raab statutair af. De RvT zal op later moment afscheid van haar nemen. Met het vertrek van de heer Koster en mevrouw Raab bestond de RvT op 31 december 2022 uit zes leden.

De heer Van Oostrum is toegetreden tot de remuneratiecommissie als opvolger van mevrouw Raab.

Zaken die bij ons als toezichthouders in 2022 op de agenda verschenen hadden allereerst betrekking op de jaarstukken. Daarbij is onder andere gesproken over strategische zaken (de Strategische Agenda van LandschappenNL is goedgekeurd) en financiële zaken (beloningsbeleid, wel of niet beleggen, bestemmingsreserves). Ook zijn de Reglementen van de stichting opnieuw vastgesteld.

Middels de reguliere vergaderingen is de RvT door de directeur-bestuurder geïnformeerd over de ontwikkelingen op de 'grote' dossiers, zoals Stikstof, Programma Natuur, en NPLG.

In onze decembervergadering werd ook teruggekeken op het functioneren van de RvT in het verslagjaar. Kritisch durven zijn ook op je eigen rol en uitvoering is een groot goed, zeker voor een toezichthouder.

Alles overziend kunnen we stellen als RvT er trots op te zijn dat we ook weer in 2022 op diverse wijzen onze bijdrage aan het samenwerkingsverband hebben kunnen leveren.

Namens de Raad van Toezicht,
Joseph Vos, Voorzitter.

Inleiding

Met de kabinetsvoornemens die december 2021 naar buiten kwamen, bleek dat er voor natuur en landschap werk aan de winkel is. Het goede nieuws is dat de plannen laten zien dat ook politiek-bestuurlijk de urgentie is ingedaald om serieus werk te maken van de achteruit-hollende biodiversiteit en landschapskwaliteit. Alsook het besef dat daarvoor een transitie van de landbouw nodig is. En dat er vele miljarden voor beschikbaar zijn gesteld. De keerzijde is dat dit een proces blijkt van lange adem en van veel 'meestribbelen'. De stikstofuitstoot reduceren (om daarmee o.a. de depositie op natuur te verminderen) blijkt niet alleen noodzakelijk, maar ook op veel politieke en maatschappelijke weerstand te stuiten. En dan moet de discussie over waterkwaliteit (KRW), over bodem, over klimaat, eigenlijk nog beginnen. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is wat ons betreft een zeer welkom en noodzakelijk programma. Omwille van de kwaliteit van leven, om het maar even groots te formuleren. Dat betekent ook dat we in het verslagjaar als werkorganisatie, naast onze gebruikelijke activiteiten ten dienste van het samenwerkingsverband, erg veel tijd hebben gestoken in zaken als stikstof, KDW, mest, grond, pacht, monitoring, SNL, certificering, en ANLb. Dat alles tegen de achtergrond van het GLB-NSP, het Programma Natuur, en het genoemde NPLG. Dat deden en doen we met genoegen, immers, dat alles is direct dienstbaar aan natuur en landschap en daarmee aan de agenda's van de provinciale organisaties die het samenwerkingsverband LandschappenNL vorm geven. Nederland kan er alleen maar mooier, schoner en rijker van worden komende decennia. Maar een en ander legde wel een hoge claim op de inzet van de werkorganisatie.

Naast biodiversiteit, landschap en landbouw, besteedden we in 2022 veel aandacht aan 'onze' vrijwilligers en aan burgerparticipatie. Een mooi wapenfeit is de nieuwe methodiek om veilig vrijwilligerswerk een impuls te geven. Samen met Arbodienst Stigas lanceerde LandschappenNL een digitale webapp waarmee de vrijwilligers hun arbozaken eenvoudig kunnen organiseren. Maar er was meer, veel meer: lees vooral verder in ons jaarverslag.

Ook werden diverse publieksactiviteiten georganiseerd. Een groot succes was de Beheerdersdag, die na twee jaar online eindelijk weer 'live' kon plaatsvinden. Onze Natuurwerkdag kende dit jaar een record aantal deelnemers, waarbij we ook een separaat onderdeel voor de jeugd organiseerden. Al met al een groot succes.

Diverse fondsen en de Nationale Postcode Loterij maakten het mogelijk dat we ook in 2022 weer diverse mooi projecten konden (laten) uitvoeren.

Omwille van het delen van kennis, het aanscherpen van opvattingen, en het elkaar inspireren, organiseerde LandschappenNL ook in 2022 weer de nodige (meer dan 30) thema-sessies. Een van de weinige zegeningen van de Covid-epidemie bleek het volwassen worden van het digitale vergaderen: dat instrument heeft zich voor ons samenwerkingsverband in 2022 nadrukkelijk bewezen.

Over dit alles, en meer, leest u in ons jaarverslag. Ik hoop dat het u informeert, maar zeker ook inspireert.

Dr Ir H.H. (Hank) Bartelink, directeur-bestuurder.

Landschap en erfgoed

In 2022 kreeg landschap op landelijk niveau de nodige aandacht. Dat gebeurde onder andere op het congres van de Nationale Omgevingsvisie op 31 maart, maar ook bij de uitvoering van de Monitor Landschap en de inbreng en nadere uitwerking van het Aanvalsplan Landschap. Ook werd LandschappenNL aan het einde van het jaar gevraagd deel te nemen aan het Hoofdtafeloverleg van het landbouwakkoord. LandschappenNL speelt nog steeds een belangrijke rol bij het landschap hoog op de agenda houden, als beïnvloeder, belangenbehartiger en vooral ook als mede-uitvoerder. Onze inzet was en is erop gericht de kwaliteit van het landschap te bewaken, o.a. door landschapselementen terug te brengen en veilig te stellen. Wij pleiten voor landschap als ambitie, niet als slechts uitkomst van andere ruimtelijke invullingen. Onze inzet plegen we samen met de 19 provinciale organisaties en in samenwerking met externe partners. LandschappenNL maakt zich daarnaast sterk voor het behoud en de ontwikkeling van het Nederlands erfgoed. Het Nederlandse landschap is drager van vele monumenten en bijzondere objecten. Zowel het gebouwde als het ongebouwde erfgoed heeft een plek in onze beleidsagenda. Onze inzet op erfgoed sèc is beperkt in omvang (het gevolg van keuzes in de belangenbehartiging) vergeleken met de aandacht die veel provinciale organisaties aan het rode erfgoed (gebouwen) alsook aan het groene erfgoed (landschap, tuinen) schenken. In 2022 is gewerkt aan de volgende onderwerpen:

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarin 26 bestaande wetten worden opgenomen, is (wederom) uitgesteld en zal op zijn vroegst 1 januari

2024 in werking treden. De afgelopen jaren is een aantal tekortkomingen in het nieuwe stelsel geconstateerd. LandschappenNL heeft daar, samen met andere organisaties, actief op gewezen. Zo is het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) nog niet op orde. Dit stelsel moet gedetailleerd inzicht geven in waar welke regels en beschermingsregimes gelden. Verder bleek het 'nee tenzij'-principe voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) met de decentralisatie niet geborgd te zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om dit principe zelfstandig om te zetten naar een 'ja mits', met alle risico's van dien. Ook blijft LandschappenNL onverkort aandacht vragen voor (waardevolle) houtopstanden in het buitengebied, waarvan de bescherming in de nieuwe omgevingswet onvoldoende geborgd is.

LandschappenNL neemt deel in een coalitie met het doel om lokale participatietrajecten te enthousiasmeren (zie elders in dit verslag).

Monitor Landschap

De Monitor Landschap is in 2021 door de Rijksoverheid (ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)) gelanceerd met de introductie van een gelijknamige website. De Monitor Landschap toont op een landelijke schaal de actuele toestand en verschillen vanaf 2015. Dat ijkjaar is gekozen in verband met de benodigde consistentie van de databestanden. In de Tweede Kamer is herhaaldelijk en mede dankzij aandringen van LandschappenNL gevraagd om bij alle monitoringsvraagstukken ook 'landschap' mee te nemen. En hier haast mee te maken. Een meerderheid van de Tweede Kamer is vóór deze voorstellen. Dit zorgt voor extra (positieve) druk bij de uitvoering. Projectleider en hoofduitvoerder is de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). LandschappenNL, heeft net als het Kadaster en Wageningen Environmental Research (WEnR), als lid van het uitvoerend consortium ook in 2022

meegewerkt aan de uitvoering en verdere ontwikkeling van deze Monitor. Voor de Monitor Landschap worden databestanden van zes indicatoren gebruikt. De inbreng van LandschappenNL richt zich met name op de indicator 'opgaand groen', vanwege de inbreng van data uit het eigen meetnet van kleine landschapselementen. De andere indicatoren betreffen bebouwing in het buitengebied, landgebruik, openheid, reliëf en historische lijnen. De indicator 'opgaand groen' is gebaseerd op de gegevens van het Kadaster (BGT), waarvan de kwaliteit van de data helaas te wensen overlaat. Dat bleek onder andere uit vergelijking met de informatie van het meetnet van LandschappenNL. Gezocht wordt naar alternatieven, waarbij gekeken wordt naar het databestand van landschapselementen dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor uitvoering van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) heeft ontwikkeld. En naar het door het Boomregister opgezette LASREG. Op de NOVI-conferentie van 18 mei 2022 is de geactualiseerde opzet van de Monitor Landschap 2.0 gepresenteerd.

Aanvalsplan Landschap

Het Aanvalsplan Landschap is een initiatief van de partners van het Deltaplan Biodiversiteit, waarbij LandschappenNL één van de trekkers is. In 2022 is het Aanvalsplan Landschap een nieuwe fase in gegaan, waarbij in vier samenhangende werksporen toegewerkt wordt naar implementatie van de doelstelling om 10% groen-blauwe dooradering in het landelijk gebied te realiseren. De dooradering moet landen in het gebied grofweg tussen Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de bebouwde kom. De uitwerking in 2022 betrof verankering in beleid, het vinden van financieringsconstructies en het opzetten van een beoordelingskader. Het vierde werkspoor is gericht op voorbeeldgebieden en wordt ingevuld door provincies. Als lid van het kernteam is LandschappenNL evenals enkele provinciale

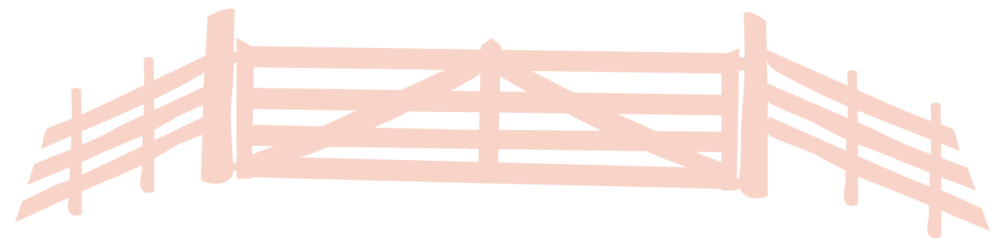
landschapsorganisaties, met name Landschap Overijssel en Brabants Landschap, nauw betrokken bij deze werksporen. De ambitie en de meerwaarde die de dooradering oplevert, zijn nader onderbouwd met onderzoek van de WER. Daarnaast heeft onderzoeksbureau CLM een uitwerking gemaakt van de wijze waarop landschapselementen optimaal ingezet kunnen worden. Dit betrof een opdracht van LandschappenNL met financiering van de RCE. Ook is een onderzoek naar voorbeelden van landschapsfondsen uitgevoerd door Landschap Overijssel.

Op 28 september is het Aanvalsplan Landschap overhandigd aan minister Christianne van der Wal (minister voor Natuur en Stikstof), Pieter van Geel (Voorzitter van het Uitvoeringsoverleg Landbouw en Landgebruik van het Klimaatakkoord), Hagar Roijackers (gedeputeerde bij de provincie Brabant), en Huib van Essen (gedeputeerde bij de provincie Utrecht). Het plan is tevens verstuurd naar alle andere verantwoordelijke gedeputeerden.

Het Aanvalsplan is in 2022 opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), met de 10% groen-blauwe dooradering als ondersteunend doel. Ook in de handreiking gebiedsprogramma's NPLG is de 10% dooradering nadrukkelijk benoemd. Eind 2022 is gestart met de derde fase van het Aanvalsplan Landschap, waarbij gericht ingezet wordt op draagvlak, handelingsperspectief en financiering.

Meetnet Landschapselementen

Om de ontwikkelingen in het landschap te kunnen volgen is binnen het samenwerkingsverband LandschappenNL het Meetnet Landschapselementen opgezet, een monitoringssysteem. De eindcoördinatie van het Meetnet is belegd bij LandschappenNL, Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) levert de projectleider. Het Meetnet Landschapselementen richt zich op opgaande groene landschapselementen, zoals houtwallen, heggen, knotbomen en kleine bosjes. Daarnaast worden ook poelen in het systeem opgenomen.

Veranderingen van deze landschapselementen geven een goede indicatie van de staat van de betreffende landschappen. Het Meetnet Landschapselementen wordt sinds 2010 uitgevoerd in steekproefgebiedjes in alle provincies. Het afgelopen jaar is de methodiek iets vereenvoudigd, waardoor uitvoering gemakkelijker kan worden gedaan door vrijwilligers en er meer mogelijkheden zijn om het aantal gebieden uit te breiden. De vereenvoudigingen zijn beperkt en zodanig dat alle eerder verzamelde gegevens gebruikt kunnen worden bij de analyse. Daardoor ontstaat een langdurige meetreeks. Deze uitwerking is mede tot stand gekomen dankzij een bijdrage van het Dinamo Fonds. De resultaten kunnen tevens toegankelijk gemaakt worden via een gebruikersvriendelijk 'dashboard'. Grote kracht van het Meetnet is dat dit tot op heden in Nederland het enige systeem is waarbij gedetailleerde veldinformatie wordt verzameld.

Erfgoed Deal

In 2019 is vanuit het ministerie van OCW de Erfgoed Deal gestart. LandschappenNL is één van de partners in dit programma. Met de Erfgoed Deal wordt geld beschikbaar gesteld om projecten te steunen die de meerwaarde van erfgoed weten te koppelen aan de grote transitieopgaven als de energietransitie, klimaatadaptatie en ontwikkelingen met stad en krimp. In 2022 bleek dat het programma meer dan 25 projecten heeft opgeleverd, waarbij in totaal meer dan € 33 miljoen aan de erfgoedinclusieve aanpak is geïnvesteerd. Onze lobby en inzet in samenwerking met o.m. de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM) heeft succes gehad: de Erfgoed Deal is verlengd tot 2025. Het ministerie van OCW stelt daarvoor € 11,5 miljoen beschikbaar en een extra bedrag van € 1,5 miljoen voor projecten op het gebied van archeologie. Decentrale overheden moeten eenzelfde bedrag als 'matching' aanleveren. De vier thema's voor de nieuwe Erfgoed Deal zijn: Landbouw en natuur, energie en economie, wonen en mobiliteit en water en bodem. Daarmee is aan de wens van LandschappenNL tegemoetgekomen om specifiek aandacht te besteden aan de transitie in de

landbouw. De uitvoering van de Erfgoed Deal is wederom belegd bij de RCE en LandschappenNL is lid van de ondersteuningsgroep.

CIVILSCAPE

LandschappenNL is aangesloten bij CIVILSCAPE, het netwerk van maatschappelijk organisaties voor landschap in Europa. In 2022 was onze inzet beperkt, vooral als gevolg van het vertrek van het Nederlandse bestuurslid (en voorzitter), Fabian Paf.

Kennisuitwisseling

Stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed

LandschappenNL heeft zich in 2022 aangesloten bij de stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed (SKGE). Deze stichting beoogt het opleiden van mensen in de groenerfgoed sector in brede zin, om op die manier bij te dragen aan het in stand houden en ontwikkelen van vakmanschap in het cultuurlandschap, historische buitenplaatsen e.d., op zowel onderzoek, planvorming als op uitvoeringsniveau. Het achterliggende gezamenlijke doel is om op deze wijze de kwaliteit van het groene erfgoed te verhogen. LandschappenNL heeft in 2022 deelgenomen aan een bestuursvergadering van SKGE.

Grip op grote bedrijfsvestigingen

Op de NOVI-conferentie (mei) heeft LandschappenNL als vertegenwoordiger vanuit de werkgroep 'Grip op bedrijfsvestigingen' en op uitnodiging van het ministerie van BZK haar visie gegeven op de realisatie van gebouwen groter dan 3 ha ('dozen'). Daarbij is de grote maatschappelijke weerstand tegen dergelijke bedrijfsgebouwen benadrukt. Streng selectie van mogelijke vestigingslocaties (o.a. brown fields op bestaande bedrijfsterreinen) en het stellen van voorwaarden aan de bouw (o.a. vormgeving, aanleg

zonnepanelen en mitigerende maatregelen) zijn van het grootste belang voor een goede landschappelijke inpassing. Afstemming tussen overheden is daarbij onontbeerlijk. Waar vestiging toch plaatsvindt, moet er volgens LandschappenNL verevening plaatsvinden, waarmee o.a. beheer van landschap kan worden gefinancierd. Vanuit het bedrijfsleven is aangegeven dat die bereidheid er in principe is. Deze visie is tevens ingebracht bij een overleg met de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Hugo de Jonge.

Erfgoed

Op 14 oktober heeft LandschappenNL een bijeenkomst georganiseerd voor de erfgoed-medewerkers van de provinciale Landschapsorganisaties. De bijeenkomst vond plaats op kasteel Rozendaal van het Geldersch Landschap en Kasteelen (GLK). Belangrijkste doel was uitwisseling van activiteiten en elkaar informeren van actuele en relevante ontwikkelingen. Aan de uitwisseling hebben 20 mensen deelgenomen, namens 12 provinciale Landschapsorganisaties.

Natuur en biodiversiteit

LandschappenNL maakt zich sterk voor robuuste, gevarieerde natuur in Nederland. Biodiversiteit is essentieel voor een gezonde leefomgeving. Veel van onze inspanningen zijn daarom gericht op het realiseren en borgen van een hoge biodiversiteit in de terreinen van de provinciale Landschappen. Maar meer dan ooit juist ook daarbuiten. Zonder vitaal en een biodivers landelijk gebied is het ondoenlijk om de biodiversiteit en natuurkwaliteit in de natuurgebieden te behouden, laat staan te verbeteren. Onze belangenbehartiging op het domein 'natuur' is gericht op het faciliteren van herstel, aanleg van natuurgebieden en op het realiseren van de benodigde beschermingsregimes en beheermiddelen. Binnen het domein natuur werkten we in 2022 aan de volgende onderwerpen:

Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)

LandschappenNL neemt via BIJ12, de uitvoeringsorganisatie voor de 12 provincies/IPO, deel aan meerdere ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Deze hebben als doel het SNL-stelsel met haar verschillende onderdelen te onderhouden en werkprocessen te verbeteren. In 2022 ging het onder meer om het vervolg van het traject 'evaluatie van de standaardkostprijzen' en het maken van afspraken over verdere stroomlijning van het aanvraagproces. Ook liep de discussie over een verhoging naar 100% vergoeding van de standaardkostprijs, na de al eerdere verhoging in 2021 van 75% naar 84%. Deze discussie wordt vervolgd in 2023 en vraagt extra aandacht in het licht van de actuele inflatiecijfers. Met de standaardkostprijzen (SKP) van het SNL wordt beoogd de werkelijke, voor heel Nederland gemiddelde kosten van adequaat natuur- en landschapsbeheer in beeld te brengen. Op basis daarvan

wordt het natuurbeheer in de provincies uniform bekostigd. De standaardkostprijzen worden jaarlijks gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen en eenmaal in de vijf jaar grondig geëvalueerd. In 2022 werden delen van het 'Onderzoeksprogramma evaluatie SKP' afgerond.

LandschappenNL heeft als deelnemer aan de speciale projectgroep Evaluatie SKP, onder leiding van BIJ12, de uitwisseling van informatie met provinciale Landschappen over het onderzoek door WUR en de resultaten daarvan gecoördineerd. De evaluatie heeft wel vertraging opgelopen en wordt vervolgd in 2023. Met provinciale Landschappen zijn daarnaast diverse ontwikkelingen op het gebied van SNL gecommuniceerd, zowel online als in fysieke bijeenkomsten. En er zijn nadere afspraken gemaakt over een gezamenlijke inzet op de komende evaluatie van SNL.

IBO Natuur

In 2022 was er veel lobby en beleidsinzet op het halen van natuurdoelen. Ook is er voor natuurbeleid meer geld beschikbaar dan ooit tevoren. Dit betekent ook dat het belangrijker is dan ooit dat doelen daadwerkelijk gehaald gaan worden. Vanuit de ministeries van Financiën (FIN) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is daarom een interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) natuur ingesteld, waarbij onderzocht wordt of met het beleid ook de gunstige staat van instandhouding bereikt wordt. LandschappenNL heeft met een aantal andere groene organisaties hier aandacht voor gevraagd bij het ministerie van FIN en praat mee met de overheid. De uitkomsten worden in de zomer van 2023 verwacht.

Handhaving en toezicht

Vooraf door de stijging van het aantal incidenten in het buitengebied neemt de aandacht voor groene boa's, handhaving en toezicht toe. We zien dit

zowel in de media als in de politiek. LandschappenNL heeft, in samenwerking met de Groene Boa-coalitie, daarover een aantal werkbezoeken georganiseerd. Met o.a. de PvdA, GroenLinks, en in november met zowel de minister van Natuur en Stikstof (N&S) als de minister van Justitie en Veiligheid (V&S), waar ook de pers bij was. Naar aanleiding van dit laatste werkbezoek was er aandacht voor de thematiek bij het NOS Journaal en in Nieuwsuur. Ook zijn er veel Kamervragen gesteld over de problematiek, zijn er diverse moties aangenomen (o.a. voor betere samenwerking met de politie, toegang tot registratiesystemen en budget voor meer menskracht) en had de Groene Boa-coalitie intensief contact met de ambtenaren op het ministerie.

De Wet Politiegegevens vereist van boa-werkgevers voorzieningen om persoonsgegevens te beveiligen die in het kader van opsporing geregistreerd en beheerd worden. De naleving hiervan en de verplichte audit hierop zou een extra administratieve en financiële last vormen voor vooral kleinere particuliere boa-werkgevers, zoals provinciale Landschappen. LandschappenNL heeft voorlichting over dit onderwerp verzorgd naar provinciale Landschappen en er is een gezamenlijk project gestart om provinciale Landschappen te faciliteren in de naleving en voorbereiding op audits. Tegelijkertijd is bij de minister van J&V aangedrongen op een coulante benadering van kleine particuliere organisaties met boa's. In een landelijke werkgroep worden alternatieve, lichtere procedures ontwikkeld en voorgesteld.

Eind 2022 is vervroegd een subsidieregeling opengesteld voor de kosten van groene boa's, zoals onkostenvergoeding, uitrusting en opleiding. Dit is een uitwerking van de vorig jaar aangenomen motie Hermans, waarbij o.a. 25 miljoen euro voor boa's is vrijgemaakt. Waarvan 5,5 miljoen euro voor

groene boa's. LandschappenNL heeft als deelnemer aan de Groene Boa-coalitie en in samenwerking met het ministerie en de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) inbreng geleverd op de aanvraagvoorwaarden en de aanvraagwijze.

Stikstofaanpak

Op 10 juni 2022 presenteerde minister Van der Wal (N&S) de maatregelen die nodig zijn om uit de stikstofimpasse in ons land te komen. Zij kon daarbij op steun en instemming van LandschappenNL en andere natuurorganisaties rekenen. LandschappenNL en andere natuurorganisaties riepen op nu snel werk te maken van de uitvoering van de plannen. De natuurorganisaties zijn ervan overtuigd dat het kán: herstel van onze bedreigde natuur, een natuurvriendelijke landbouw en een gezonde leefomgeving. Met deze maatregelen kunnen de betrokken partijen – provincies, landbouwsector en natuurorganisaties – aan de slag om gezamenlijk gebiedsplannen te gaan maken. Wij hopen daarbij op een goede samenwerking met de andere betrokken partijen.

Op 23 juni 2022 sprak de Tweede Kamer met de regering over de stikstofbrief en de uitwerking van het NPLG. Natuur & Milieu, Natuurmonumenten, LandschappenNL en Vogelbescherming Nederland hebben hierover de Kamer een brief gestuurd. LandschappenNL was (en is) blij dat er duidelijke stikstofreductiedoelen per gebied werden gesteld. De geplande integratie met water-, klimaat- en natuurdoelen moet ervoor zorgen dat er recht wordt gedaan aan een echt integrale gebiedsgerichte aanpak. Enkel door natuurherstel halen we Nederland van het stikstofslot. Deze ingrijpende, noodzakelijke route biedt, met een investering van bijna 25 miljard euro in de komende 10 jaar, ook kansen voor een toekomstbestendig platteland.

Remkes

In het najaar van 2022 kwam 'stikstofbemiddelaar' Johan Remkes met zijn advies. Dit naar aanleiding van de gesprekken die hij in opdracht van en samen met het kabinet gevoerd heeft met boerenorganisaties, natuurorganisaties en ketenpartijen over hoe een uitweg te vinden uit de stikstofcrisis. De belangrijkste vraag die Remkes moest beantwoorden was of er wel of niet getornd mag gaan worden aan de stikstofdoelen die voor 2030 gesteld zijn. De boerenorganisaties waren uiteraard van mening dat die doelen in de tijd naar achteren geschoven moeten worden, zodat boeren meer tijd hebben om daaraan te voldoen. LandschappenNL vond dat dat absoluut niet mag gebeuren en voorspelde dat als het kabinet wel aan de doelen ging tornen, zij ogenblikkelijk door Brussel en de rechters in ons land teruggefloten zou gaan worden. Met gevolg dat er wederom veel tijd

verloren gaat in het oplossen van de crisis die nu gaande is. Gelukkig hield Remkes vast aan de doelen voor 2030, hoewel hij wel van mening was dat er twee toetsjaren (2025 en 2028) in het beleid ingebouwd zouden moeten worden.

LandschappenNL zag daarmee ruimte om op korte termijn met alle betrokken partijen in gesprek te gaan over de uitvoering van het voorgestelde gebiedsgerichte beleid en het instrumentarium dat daarvoor beschikbaar zou moeten zijn. Uitgangspunt daarbij is dat de landbouw in ons land een transitie door moet maken, die haar weer in evenwicht brengt met natuur, milieu en landschap, en die boeren en boerinnen een duurzaam inkomen biedt. Daarbij zien wij zeker mogelijkheden voor (nieuwe) verdienmodellen in de sector, o.a. door de inzet van agrarisch natuurbeheer en andere ecosysteemdiensten waar boeren voor vergoed worden. Bij de recente herziening van het GLB is deze lijn reeds ingezet met het instellen van de eco-regeling en onze verwachting is dat boeren op termijn vanuit Brussel alleen nog maar beloond gaan worden voor ecosysteemdiensten.

LandschappenNL is van mening dat natuur- en landschapsorganisaties een grote rol kunnen spelen bij deze landbouwtransitie. Wij werken in heel veel gebieden al goed samen met de agrarische sector en onze vrijwilligers leveren op veel plaatsen een essentiële bijdrage aan het behoud en beheer van het agrarisch cultuurlandschap. Onze contacten met Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, zijn over het algemeen goed te noemen en ook die kunnen we gebiedsgericht inzetten voor een succesvolle landbouwtransitie. Onze inbreng in dit debat in 2022 zullen we continueren en waar mogelijk intensiveren in 2023.

Programma Natuur

LandschappenNL heeft in 2022 een inventarisatieronde langs 'haar' 12 Provinciale Landschappen gehouden over de voortgang van het natuurherstel

in de provincies en de besteding van de Specifieke Uitkeringen (SPUK's) die de provincies van het Rijk gekregen hebben om dat natuurherstel te financieren. Deze ronde leerde ons dat de snelheid van het proces en de ambities verschillen tussen provincies, alsmede de wijze waarop Landschappen door de provincie betrokken worden in de definitie en realisatie van projecten. Er doemden daarmee geen grote problemen op voor de periode 2021-2023 (SPUK-1), maar wel aandachtspunten. Zo werden er opmerkingen gemaakt over de 15% overhead die de natuurorganisaties maximaal bij hun projecten mogen opvoeren. Die wordt voor SPUK-1 over het algemeen als toereikend ervaren, maar het is soms lastig om te bepalen welke uren daar nu precies onder vallen en welke niet. Die 15% overhead wordt naar onze inschatting bij SPUK-2 (periode 2023-2030) wellicht aan de krappe kant. Onze inzet in de gebiedsprocessen die nu al lopen, en die straks onder de noemer van het NPLG gaan lopen, kost veel tijd en geld. In sommige provincies gaat men daar ruimhartig mee om, andere provincies houden de hand op de knip. LandschappenNL heeft gepleit voor een landelijke benadering, met adequate vergoedingen voor de inzet van de TBO's. Ook hebben we aandacht gevraagd voor de algehele uitdaging voldoende personeel te vinden voor de grote uitdagingen t.a.v. natuur en landschap. Tenslotte: ook de aandacht van de ambtenaren voor natuur en biodiversiteit groeide in 2022. Dit resulteerde in intensere samenwerking en in verschillende werkbezoeken, o.a. aan het Ilperveld met zo'n 20 ambtenaren.

Overgangsgebieden

Om natuurherstel in de Natura2000-gebieden mogelijk te maken, is het noodzakelijk om ook in de directe omgeving van die natuurgebieden op systeemniveau te kijken naar wat nodig is in de gebieden daaromheen. Deze zogenaamde 'overgangsgebieden' zijn dienstbaar aan de natuurdoelen, maar zullen in veel gevallen de status van landbouwgrond behouden.

LandschappenNL heeft daarom, met andere partijen, gewezen op de kansen in overgangsgebieden voor de transitie van de landbouw. Boerenbedrijven en andere grondeigenaren die dichtbij Natura2000-gebieden liggen, moeten meer met de natuur en het landschap mee gaan boeren. Alleen zo draagt hun bedrijfsvoering bij aan het herstel van de Natura2000 natuurkwaliteit. De Structurele Aanpak Stikstof bevat maatregelen en middelen die hierbij ingezet kunnen worden. Dat biedt kansen en schept momentum. Het onderwerp 'overgangsgebieden' nam in 2022 daarom een prominente plaats in. Niet alleen op de beleidsagenda's van de verschillende overheden, maar ook in de lobby-agenda van LandschappenNL. Waarbij we samengewerkt hebben met maatschappelijke partners als LTO-Nederland, BoerenNatuur en andere terreinbeherende organisaties. Mede daarom is in 2022 een landelijke Werkgroep Overgangsgebieden aan de slag gegaan, waarin alle betrokken partijen vertegenwoordigd zijn en met elkaar in gesprek gingen. LandschappenNL maakt daar deel van uit. In die werkgroep is besproken wat een overgangsgebied precies is, wat de omvang daarvan zou moeten zijn en wat er in een dergelijk gebied zou moeten gebeuren om de VHR-doelen in het nabijgelegen Natura2000-gebied te bereiken. De werkgroep adviseert de bestuurlijke gremia van het Programma Natuur.

Tijdens de Beheerdersdag op 23 september 2022 is op initiatief van LandschappenNL, met medewerking van leden van de landelijke Werkgroep Overgangsgebieden en het project 'Lerende Samenwerking Programma Natuur', een workshop georganiseerd over de verbinding tussen natuur en landbouw in de overgangsgebieden. Ruim 100 deelnemers deden mee aan de workshop.

Agenda Natuurinclusief

Een breed gezelschap van het Interprovinciaal Overleg (IPO), provincies, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, LandschappenNL en het ministerie

van LNV presenteerde in juni 2022, samen met vertegenwoordigers van diverse (commerciële) partijen uit de samenleving, de eerste Agenda Natuurinclusief. Hierin werd een oproep gedaan richting het Rijk om de omslag te maken naar een natuurinclusieve samenleving. De Agenda was opgesteld in nauwe samenwerking met een groot aantal maatschappelijke partners en een groot netwerk van organisaties en professionals, die het afgelopen jaar met elkaar in gesprek zijn gegaan via webinars, domeingesprekken en een meerdaagse Toekomstconferentie. Deze input is vertaald in vijf agendapunten met concrete acties in acht domeinen, waaronder landbouw, energie, water en infrastructuur. In 2023 wordt een tweede versie van de Agenda ontwikkeld, inclusief een investeringsagenda.

Monitoring Programma Natuur

In het coalitieakkoord van december 2021 staat dat monitoring van doelen 'belangrijker is dan ooit'. Terecht, geïnvesteerd geld moet doelbereik opleveren. LandschappenNL nam in 2022 deel aan de werkgroep Monitoring & Rapportage van Programma Natuur van BIJ12. Eind 2022 is een businesscase opgeleverd waarin i) inzichtelijk is gemaakt hoe met huidige monitoringsystemen en analyse/ technieken/ methodieken, informatie geleverd kan worden voor de aansturing en evaluatie van Programma Natuur, ii) wat er meer nodig is, en iii) wat de kosten daarvan zijn. Het Programma Natuur onderscheidt drie vormen van monitoring, namelijk monitoring van de maatregelen (uitvoering), monitoring van het behaalde doelbereik (VHR) en monitoring van omgevingscondities (abiotiek). Daarbij zal vooral gekeken worden naar de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden, maar ook daarbuiten, vanwege het voorkomen van VHR-soorten. Terreinbeherende organisaties (TBO's) hebben de belangrijke rol van de al bestaande SNL-natuurnetwerk-monitoring hierin bepleit. Ook hebben zij

aangedrongen op een efficiënte gecentraliseerde organisatie van de opzet en uitvoering van de informatievoorziening. In 2023 wordt een uitvoeringsplan gemaakt op basis van de businesscase en zal ook de aanvullende en nieuwe monitoring van omgevingscondities en doelbereik starten.

Actualisatie doelensystematiek Natura2000

LandschappenNL is in 2021 aangehaakt bij het project 'actualisatie van de doelensystematiek Natura2000' van het Rijk. Tijdens een negental bijeenkomsten in 2022 (zogenaamde 'Landschapssessies') zijn knelpunten, doelen en conceptbouwstenen besproken van de habitattypen en soorten die relevant zijn voor het specifieke landschap dat aan de orde is. Via LandschappenNL namen specialisten van meerdere Provinciale Landschappen deel aan deze interactieve sessies. LandschappenNL heeft mede namen Natuurmonumenten eind van 2022 een zienswijze gegeven op het concept-Beleidskader Doelwijziging. We hebben aangedrongen op voorrang voor het actief behalen van bestaande Vogel- en Habitatrichtlijn-doelen, door natuurherstel en goede condities te stellen boven het wijzigen en verplaatsen naar andere gebieden van deze doelen.

Europese natuurherstelverordening

In 2022 heeft een coalitie van het Wereld Natuur Fonds (WNF), IUCN NL, LandschappenNL, Natuurmonumenten, Stichting De Noordzee, Vogelbescherming Nederland en de Waddenvereniging zich ingespannen om de invoering van de Europese Natuurherstelverordening zo goed mogelijk te laten verlopen. Deze verordening wordt kaderstellend voor de grote maatschappelijke uitdagingen in ons land die betrekking hebben op onze leefomgeving, zoals biodiversiteitsverlies, klimaatverandering, bodemdaling, waterveiligheid, energietransitie, woningbouw en duurzame

voedselproductie. De Nederlandse regering neemt echter een kritische houding in bij de onderhandelingen over de Natuurherstel Verordening. Genoemde coalitie betreurt dat ten eerste omdat juist deze verordening de samenleving veel te bieden heeft en de Natuurherstel Verordening kan bijdragen aan doelstellingen op bovengenoemde maatschappelijke uitdagingen. De coalitie riep en roept het kabinet op om de Europese noodzaak en de ambitie voor natuurherstel, zoals verwoord in de Europese concept-natuurherstelverordening, expliciet te omarmen en zich in te zetten voor een tijdige goedkeuring in de EU-Milieuraad.

Gedragscodes

Provinciale Landschappen maken gebruik van de door de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) opgestelde gedragscodes volgens de Wet Natuurbescherming. De maatregelen in de gedragscodes voorkómen of beperken de schade aan beschermde dieren en planten bij het uitvoeren van activiteiten in bos en natuur. Het onderschrijven van een gedragscode betekent dat men niet steeds een ontheffing hoeft aan te vragen voor werkzaamheden. LandschappenNL had in 2022 zitting in de werkgroep die zich bezighoudt met het opstellen en actualiseren van de gedragscodes bosbeheer en natuurbeheer. De Gedragscode soortenbescherming bosbeheer werd vanaf 31 augustus van kracht nadat er in de loop van het jaar intensief was gedelibereerd met RVO over de 'juiste' teksten. Hierin moest steeds een evenwicht gevonden worden tussen de strikte (juridische) soortbeschermingseisen en de werkbaarheid van het bosbeheer. Ook aan een nieuwe gedragscode natuurbeheer, die sinds januari 2021 niet meer geldig was, werd intensief gesleuteld. Een van de knelpunten is het minder maaien voor bepaalde soorten, dat botst met maaibeheer om de stikstoflast af te voeren en botanische natuurdoelen te behalen. Ook hier was (is) de vrees dat de verplichte werkprotocollen een te hoge administratieve last met

zich meebrengen die juist ten koste gaat van natuurbeheer en soortenbescherming.

Bossenstrategie

LandschappenNL volgde samen met partijen uit de bos- en natuursector via een VBNE-taskforce constructief-kritisch de voortgang van de uitvoering van de Bossenstrategie. In de Bossenstrategie worden ambities op vier thema's voorgesteld, dit zijn: 10% meer bos, vitaler bos, meer bomen (landschapselementen) buiten het bos en aandacht voor gebruik van het bos. In de landelijke Bossenstrategie is opgenomen dat provincies voortaan de kap van bos gaan compenseren die wordt uitgevoerd ten behoeve van natuurherstel op grond van Natura2000-beheerplannen. Hiervoor gaat het Rijk via specifieke uitkeringen aan provincies 210 miljoen euro beschikbaar stellen voor tien jaar. In totaal moet ongeveer 3.400 hectare bos gecompenseerd worden. LandschappenNL heeft in het verslagjaar deelgenomen aan landelijke werkgroepen rond de Bossenstrategie, om de (trage) voortgang en benodigde voorwaarden voor bijvoorbeeld bosaanleg binnen en buiten het Natuurnetwerk en de kwaliteitsverbetering van bossen te bespreken. LandschappenNL bepleitte kansen in het kader van de Bossenstrategie voor het herstel van landschap met opgaande houtige elementen. Bomenprojecten met betrokkenheid van LandschappenNL, zoals Plan Boom (dat ook in 2022 doorliep), sluiten goed aan bij de ambities van de Bossenstrategie.

Deltaplan Biodiversiteitsherstel

LandschappenNL behoorde ook in 2022 tot de gangmakers van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Voor het succesvol ombuigen van biodiversiteitsverlies naar herstel, zijn vele (en andere, niet-NGO's) partijen nodig. De succesfactoren daarbij zijn verdienmodellen, coherente wet- & regelgeving, draagvlak & gedeelde waarden, kennis & innovatie en gebiedsaanpak. In 2022 hebben we, als lid van het bestuur van de stichting Deltaplan, veel energie gestoken in het uitbreiden van de 'beweging' met andere partijen, in het vormgeven van een publiekscampagne en in het nauwer betrekken van de provincies. In de werkgroepen maakten we ons o.a. sterk voor nieuwe verdienmodellen, voor het opstellen van KPI's en voor het identificeren van 'best practices' rond het instrument 'gebiedsproces'.

Biodiversiteit

Los van de activiteiten in het kader van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, heeft LandschappenNL zich ook op diverse andere wijzen ingespannen voor herstel van de biodiversiteit. Dit onder meer door inzet (beleidsbeïnvloeding, lobby, werkgroepen) op de dossiers 'Nationale Parken', 'Ruimte voor Levende Rivieren', 'Natuurlijke Klimaatbuffers', 'Natura2000', 'Tijdelijke natuur', 'Programma Natuur', 'Natuurherstelmaatregelen', en 'Monitoring'.

Nationale Parken

LandschappenNL heeft in 2022 een bescheiden inbreng gehad in het 'Platform van Samenwerkende Partijen voor de Nationale Parken'. Daarin hebben zitting: de vertegenwoordigers van de 21 Nationale Parken, de vertegenwoordigers van landelijke terreineigenaren, IVN Natuureducatie, de recreatiesector, marketingadviseurs, ondernemersorganisaties, ANWB en bijzondere leden zoals de Rijksadviseur Landschap (CRa). In het Platform

worden de hoofdlijnen van de gezamenlijke aanpak en strategie voor de toekomst van de Nationale Parken besproken. Eind 2021 is bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van LNV een motie (D66) aangenomen om het programma Nationale Parken voort te zetten; in 2022 is hier verder uitvoering aan gegeven. In de lobby werken we samen met het Bureau Nationale Parken, hetgeen o.a. geresulteerd heeft in een werkbezoek voor Kamerleden, waar verschillende politieke partijen aan deelnamen.

Afrikaanse Varkenspest

In de zomer van 2019 werd op initiatief van het ministerie van LNV de Taskforce 'Afrikaanse Varkenspest' ingesteld. Dit vanwege het feit dat het virus zich in West-Europa uitbreidt. Het resultaat was een gezamenlijke 'roadmap', met acties die het risico van insleep van Afrikaanse varkenspest moeten verkleinen. In de zomer van 2020 is de roadmap aangeboden aan minister Schouten van het ministerie van LNV. In 2022 beperkten de activiteiten (en dus onze inzet) van de Taskforce zich tot periodiek bijpraten over actuele ontwikkelingen.

Vogelgriep onder wilde vogels

In 2022 bleek eens te meer dat vogelgriep niet alleen huishoudt in de pluimveehouderij, maar dat het steeds vaker een bedreiging vormt, ook voor dieren in de natuur. In 2022 was in ons land sprake van een bijzonder zware golf van de vogelgriep. Onder wilde vogels in binnen- en buitenland vielen er duizenden slachtoffers. Terreinbeheerders, dierenambulances en wildbeschermers werden, ondanks herhaalde hulpverzoeken, vaak aan hun lot overgelaten om de vogelgriep te bestrijden. Dit met onacceptabel grote risico's voor wilde vogelpopulaties, dieren in de veehouderij en volksgezondheid. LandschappenNL, Natuurmonumenten, Vogelbescherming

Nederland, Dierenbescherming en Stichting DierenLot hebben daarom in 2022 de Rijksoverheid gevraagd om regie te nemen bij de monitoring van de verspreiding van het virus onder wilde vogels.

Het op verantwoorde wijze opruimen van dode vogels verdient prioriteit omdat het een effectieve wijze lijkt om verdere verspreiding tegen te gaan en daarmee onnodig lijden van dieren in het wild en de pluimveehouderij voorkomt. Tot frustratie van natuur- en dierenbeschermingsorganisaties geven overheden echter vaak niet thuis. Dit terwijl volgens artikel 62, lid 3 van Verordening (EU) 2020/687 bij kadavers van wilde dieren waarvan wordt vermoed dat zij met de desbetreffende ziekte van categorie A besmet zijn, de bevoegde autoriteit ervoor moet zorgen dat de volledige kadavers worden verwijderd. Onduidelijkheid over verantwoordelijkheden van diverse ministeries, provincies, gemeenten, veiligheidsregio's en de NVWA leidt tot een gebrek aan regie en verantwoordelijkheidsgevoel en tot onacceptabele risico's voor de samenleving. LandschappenNL heeft daar in 2022 bij herhaling aandacht voor gevraagd. En zal dat in 2023 ook doen.

Fauna

Wildlijst

Voor het aankomende jachtseizoen besloot minister van N&S, Van der Wal, vorig jaar om de jacht op het konijn in alle provincies, en die op de haas in de provincies Groningen, Limburg en Utrecht, niet te openen. De reden is de dalende populatietrend. Naar aanleiding daarvan is het ministerie een impactanalyse gestart naar de gevolgen van sluiting van de jacht op wildlijstsoorten. Dit werd begeleid door een werkgroep met vertegenwoordigers IPO, provincies, faunabeheereenheden Nederland (FBE NL), BIJ12 en ministerie van LNV. LandschappenNL was in 2022 bij een werkbijeenkomst om de scope van deze impactanalyse te bepalen. De

impactanalyse richt zich drie onderdelen: gevolgen sluiting van de jacht op (1) faunabeheer, (2) schade en (3) de populatie van soorten op de wildlijst. Het onderzoek wordt vervolgd in 2023, waarbij ook provinciale Landschappen zullen worden betrokken.

Wolf

De wolf dook in 2022 op steeds meer plaatsen op en in diverse gebieden vestigden zich roedels. De terugkeer van de wolf wordt door velen beschouwd als een blijk c.q. voorbeeld van herstel van de biodiversiteit in Nederland. Ruimte geven aan de wolf levert ook conflicten op, in 2022 laaide de discussie verder op. Met het oog op het actualiseren van het landelijke Wolvenplan, dat toegepast wordt door de provincies, heeft LandschappenNL meegepraat in het Landelijk Overleg Wolf (LOW) dat adviseert bij de totstandkoming van dit plan. Daarin is met diverse stakeholders gewerkt aan een gezamenlijk gedragen kader voor het omgaan met de wolf. In de kern wordt er balans gezocht tussen het beschermen van de wolf conform huidige wet- en regelgeving en beheersmaatregelen, vastgelegd in protocollen die duidelijkheid bieden en waarin ook preventieve maatregelen centraal staan. LandschappenNL werkte in 2022 op initiatief van de Jagersvereniging en IFAW Nederland mee aan een verkenning naar een brede maatschappelijk dialoog over de toekomst van de wolf in Nederland. Deze dialoog moet nog verder vorm krijgen in overleg met het ministerie van LNV, het Interprovinciaal Overleg (IPO), en de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA). In tegenstelling tot wat in het werkplan 2022 staat vermeld, dat de wolf als onderwerp geen prioriteit heeft, is dit door actualiteit herzien. LandschappenNL heeft juist extra tijd geïnvesteerd in overleg en afstemming.

FBE-vertegenwoordigers

Samen met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten faciliteerde LandschappenNL in 2022 weer een afstemmingsoverleg tussen vertegenwoordigers van de TBO's in de twaalf faunabeheereenheden (FBE's). Aan de orde kwamen onderwerpen als: de rol en positie van TBO's in de FBE's, onderbouwingen van ontheffingen, vrijstelling van de jacht op vos, opschorting van de jacht op konijnen en hazen, en reeënbeleid en –beheer.

Droogte

Grondwaterbeheer in relatie tot verdroging van natuurgebieden, is door de langdurige droogteperiodes de afgelopen vier jaar nadrukkelijker onder de aandacht gekomen. Natuurgebieden lijden zowel onder structureel watergebrek, als onder periodieke extreme droogte. Het jaar 2022 behoorde tot de top 5 droogste jaren sinds 1906. LandschappenNL nam in 2022 deel aan het sectoroverleg met Rijkswaterstaat, waterschappen, ministeries, provincies en TBO's over de zogeheten categorie 1.3 natuurgebieden in de 'Verdringingsreeks Droogte'. Deze gebieden dienen voorrang te krijgen op de waterverdeling tijdens droogte, hetgeen gecoördineerd wordt door Regionale Droogte Overleggen en de Landelijke Commissie Waterverdeling. Op 3 augustus schaalde de landelijke coördinatie met betrekking tot de waterverdeling op van niveau 1 'dreigend watertekort' naar niveau 2 'feitelijk watertekort' (op bovenregionale/landelijke schaal).

De informatie-uitwisseling tussen de TBO's van deze gebieden en deze instanties bleek gebrekkig. LandschappenNL heeft input gegeven op basis van ervaringen bij Provinciale Landschappen.

(Coalitie) Natuurlijke Klimaatbuffers, Life-IP

LandschappenNL werkte in 2022 wederom samen met collega-organisaties in de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers (CNK). De coalitie staat voor het slim combineren van de opgaven op het gebied van de klimaatverandering (zoals het tegengaan van overstroming en verzilting en het vergroten van de zoetwaterretentie), met die van de natuur (meer dynamiek, grotere biodiversiteit). LandschappenNL verzorgde de communicatie namens het CNK, door websitebeheer en onderhoud van social media.

In 2022 is gewerkt aan:

1. Een gezamenlijke Veenvisie.
2. Delen van informatie klimaatbuffers met Klimaatadaptatie.nl.
3. Verkenning toekomst CNK na afronding van Life IP.
4. Resultaten en ervaringen verwerken ten behoeve van kennisdeling en communicatie.

LandschappenNL participeerde in 2022 als lid van het CNK ook in het Europese project Life-IP. In 2022 is de ondersteuning van Life-IP afgerond.

Klimaat

Met de accordering van het Klimaatakkoord zijn de Klimaattafels ingeruild voor overleggen, gericht op de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het Klimaatoverleg Landbouw en Landgebruik, onder paraplu van het ministerie van LNV, omvat onder andere de projectgroep Bos, Bomen en Natuur (BBN). Die projectgroep, met inbreng van LandschappenNL, fungeert als formele klankbordgroep voor de Bossenstrategie. LandschappenNL was ook in 2021 hierin actief, onder andere door mee te beslissen over het al dan niet honoreren van projectvoorstellen van onderzoeksinstituten. De resultaten van deze pilots voor bos, bomen, natuur en hout moeten concrete handvatten bieden voor het terreinbeheer. LandschappenNL was in 2022 ook

vertegenwoordigd (via Landschap Noord-Holland) in de Regiegroep Veenweide die beleid moet gaan ontwikkelen om de klimaatopgave voor deze gebieden uit te voeren.

Kennisuitwisseling

LandschappenNL organiseerde in 2022 diverse interne themamiddagen op het domein 'natuur', onder andere over de WPG-audit, het GLB en terreinbeheer, en de gebiedsprocessen. Daarnaast waren er algemene overleggen met de terreinhoofden/ rentmeesters en medewerkers 'extern beleid' van Landschappen, over diverse actuele onderwerpen.

Duurzaam landgebruik

De komende jaren staan voor LandschappenNL in het teken van ecologisch en landschappelijk herstel van het landelijk gebied in ons land als geheel. De landbouw speelt daarin een sleutelrol. Het is duidelijk dat natuur en landschap in ons land broodnodig zijn voor een duurzame landbouw, maar ook voor aanpassing aan klimaatverandering en het behoud van een goed leefmilieu. Natuur en landschap moeten weer veel meer bondgenoot worden van de landbouw, maar ook andersom. Boeren met de natuur in plaats van tegen de natuur moet de norm worden, omwille van een duurzaam landgebruik, een grotere rijkdom aan plant- en diersoorten, maar ook voor klimaatadaptatie, recreatie, productie van goed en gezond voedsel en bescherming tegen stijgend (zee)water. Onderstaand doen we verslag van onze activiteiten in 2022 rond natuurinclusieve landbouw, het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, de boerenlandvogels en onze inspanningen om een groener EU-landbouwbeleid te realiseren.

Natuurinclusieve landbouw: hoe dan?

LandschappenNL en andere TBO's krijgen momenteel veel vragen van pachters over wat natuurinclusieve landbouw nu precies is en welke criteria daarvoor gelden. Boeren zijn vaak wel gemotiveerd om hiermee aan de slag te gaan, maar horen ook graag op welke thema's en indicatoren ze afgerekend worden. Het is een zaak van 'learning by doing', waarbij ondernemers de tijd moeten krijgen om hun bedrijf in deze richting te ontwikkelen.

Staatsbosbeheer (SBB) en Natuurmonumenten hebben concrete opleidingstrajecten ontwikkeld: LandschappenNL onderhoudt met deze collega-organisaties contact over de ontwikkelingen.

Landbouwgrond in natuurlijk beheer (Landschapsgrond)

Op donderdag 9 juni 2022 vond er in de Tweede Kamer een Ronde Tafelgesprek van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit plaats, waarin gesproken werd over het onderwerp Landschapsgrond. Hierbij werd inbreng geleverd door de directeur van LandschappenNL, op basis van een position paper van LandschappenNL, Natuur en Milieu, Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland en de Natuur- en Milieufederaties. Het concept Landschapsgrond stamt uit het huidige regeerakkoord, waarin het wordt omschreven als een tussenvorm van natuur en landbouwgrond. LandschappenNL heeft er ook voor gepleit om de functie Landschapsgrond op te nemen in de Omgevingswet en daar een aantal kwalitatieve verplichtingen aan te verbinden inzake het grondgebruik in die gebieden.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

In het voorjaar van 2021 werd door de minister van LNV een tussenevaluatie van het stelsel Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) over de periode 2016-2020 aan de Tweede Kamer aangeboden. Deze tussenrapportage was opgesteld door onderzoekers van Wageningen Environmental Research (WUR) en werd begeleid door een commissie, waarvan o.a. LandschappenNL deel uitmaakte. In deze tussenevaluatie is door de onderzoekers het stelsel ANLb getoetst op effectiviteit, uitvoerbaarheid en doelbereik. De conclusies zijn door de onderzoekers vertaald naar een aantal aanbevelingen. Belangrijk voor LandschappenNL

waren de aanbevelingen om de TBO's meer te betrekken bij de uitvoering van het stelsel en de collectieven te vragen om meer in zetten op langere termijn habitatkwaliteit om de ecologische effectiviteit van het beheer toe te laten nemen.

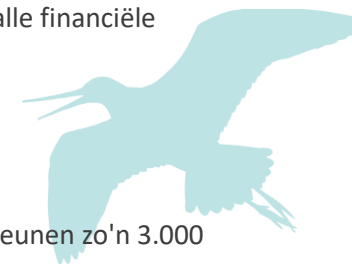
LandschappenNL heeft ook in 2022 ervaren dat het ANLb in veel gebieden een nogal op zichzelf staand gebeuren is en nog weinig geïntegreerd is in andere natuuropgaven in die gebieden. Er is in veel gevallen sprake van relatief weinig interactie tussen de agrarische collectieven en andere gebiedspartijen als TBO's en organisaties van vrijwilligers. Dat kwam in 2022 ook tot uiting bij de verdere uitwerking en opzet van het Aanvalsplan Grutto. Daarbij kregen de collectieven in de betreffende gebieden wel financiële middelen om maatregelen te nemen, maar de TBO's niet. LandschappenNL heeft diverse keren aangeboden om in de betreffende gebiedsprocessen meer input te leveren vanuit deskundige vrijwilligers en natuurbeheerders.

LandschappenNL heeft in 2022 ook uitgedragen dat er in het ANLb kritischer gekeken zou moeten worden naar de ligging van de leefgebieden 'open grasland' en 'open akkerland' uit de beheerplannen van de collectieven. Het is bekend dat de beste weidevogelgebieden in ons land juist aansluiten op de weidevogel-reservaten van de TBO's. Een gemeenschappelijk beheerplan zou een minimale voorwaarde moeten zijn voor de inzet van alle financiële middelen voor het weidevogelbeheer in die gebieden.

Boerenlandvogels

Vrijwilligers

LandschappenNL en haar provinciale organisaties ondersteunen zo'n 3.000 vrijwilligers die actief zijn met het beschermen van weidevogels; SBNL Natuurfonds doet dat voor circa 200 vrijwilligers en de Bond Friese Vogelwachten (BFVW) voor circa 4.000 vrijwilligers. Deze

weidevogelvrijwilligers trekken ieder voorjaar het land in om samen met agrariërs nesten van de kievit, grutto, tureluur en andere weidevogels te zoeken en deze te markeren. Zo kan de boer rekening houden met de nesten. De vrijwilligers voeren hun waarnemingen in op de website www.boerenlandvogelsnederland.nl. In 2022 heeft LandschappenNL geïnvesteerd in verdere verbetering van de database en in de samenwerking met agrarische collectieven.

Broedsucces 2022

In het kader van het ANLb hebben leden van agrarische collectieven, de bond van BFVW en vrijwilligers van LandschappenNL in 2022 weer op grote schaal tellingen uitgevoerd om het broedsucces van de grutto te bepalen. In totaal is er ruim 137.000 hectare gruttogebied gemonitord. Regionaal waren er duidelijke verschillen in resultaat te zien. Gemiddeld kleurt het broedsucces oranje (op basis van het stoplichtenmodel), een kleine voldoende. LandschappenNL heeft de validatie van de tellingen uitgevoerd.

Samenwerking met Sovon en BFVW in project monitoring boerenlandvogels

Dankzij de gegevens die vooral door vrijwilligers worden verzameld, kunnen organisaties zoals LandschappenNL, BFVW en Sovon zinvolle informatie over boerenlandvogels aanleveren aan beheerders en beleidmakers. De werkwijze van deze organisaties verschilt onderling enigszins en dat leidt soms tot verwarring en/of irritatie bij de invoerders en de gebruikers van die systemen. Om dit te verbeteren hebben LandschappenNL, de BFVW en Sovon in 2022 de handen ineen geslagen in een project dat moest leiden tot betere afstemming van het gebruik van die gegevens. De betrokken partijen hebben daartoe interactieve online-bijeenkomsten georganiseerd. Hierbij konden mensen die veel ervaring hebben met het invoeren en/of gebruiken van

gegevens uit het boerenland in de Boerenlandvogelmonitor, het BFVW-registratiesysteem of in Avimap/AviNest, met elkaar in discussie gaan over verbeterpunten en mogelijkheden voor betere afstemming. Dit heeft geleid tot een rapport, dat in mei 2022 verschenen is.

EU-landbouwbeleid

Op 31 december 2021 is het Nationaal Strategisch Plan (NSP) ingediend bij de Europese Commissie. LandschappenNL was lid van de Maatschappelijke Begeleidingsgroep die de totstandkoming van het NSP begeleid heeft. Hiermee heeft de Nederlandse regering invulling gegeven aan de uitvoering van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in ons land. Met dit NSP kan een belangrijke bijdrage geleverd worden aan de vergroening van de Nederlandse landbouw. Het NSP voorziet namelijk in een transitie van gelijke inkomenssteun per hectare voor alle boeren naar landbouwsubsidies die gebiedsgericht oplossingen bieden voor specifieke opgaven en daarbij boeren steunt in de gevolgen die dat voor hen heeft (ecoregeling).

Middels een zienswijze gaven LandschappenNL, Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland en Wereld Natuur Fonds (WNF) begin 2022 een reactie op dit NSP. Ondanks de positieve omslag in de inzet van de landbouwsubsidies zijn er nog diverse aandachtspunten ten aanzien van de implementatie die bepalen in hoeverre dit NSP gaat bijdragen aan het behalen van de natuur-, klimaat- en waterdoelen. Op hoofdlijnen waren de betrokken organisaties blij met de keuze van de minister van LNV om de overheveling van gelden van pijler 1 naar pijler 2 te verhogen van 15% naar 30%. Met deze overheveling groeit het budget dat kan worden uitgegeven aan belangrijke doelen zoals klimaat, water en biodiversiteit in belangrijke mate. Dit is volgens de betrokken organisaties essentieel om de nodige vergroening van de landbouwsector te realiseren en boeren te ondersteunen in de gevolgen daarvan.

In de loop van 2022 bleek dat een schijnbaar dubbele vergoeding voor ecodiensten voor problemen gaat zorgen. Voor bepaalde eco-activiteiten van het nieuwe GLB worden kosten vergoed die ook vanuit SNL worden vergoed.

Volgens de EU-regels mag dit niet. Vergoedingen voor verschillende kosten mogen onder voorwaarden worden gestapeld, maar die voorwaarden zorgen momenteel voor problemen, ook voor de TBO's. Zo kan er een situatie ontstaan dat de aanvrager van SNL (de TBO) niet de gehele beheervergoeding ontvangt, maar alleen dat deel van de SNL-beheersubsidie met aftrek van het deel welke door de pachter is aangevraagd bij de aanvraag voor de directe betalingen (GLB subsidie). De implementatie van het nieuwe GLB dreigt dus ten koste te gaan van de inkomsten van de TBO's. Dat is niet acceptabel. LandschappenNL en (andere) TBO's zijn in 2022 een overleg met RVO en de provincies gestart om een oplossing te vinden.

European Environmental Bureau

LandschappenNL was ook in 2022 actief lid van het European Environmental Bureau (EEB), een koepel van 160 organisaties in 35 landen met een achterban van meer dan 30 miljoen burgers. Het EMB speelt een belangrijke rol in de Europese besluitvorming rond landbouw- en milieubeleid. LandschappenNL is lid van de werkgroep Landbouw van het EMB en woont twee keer per jaar de vergadering van deze werkgroep bij. Daarnaast is er jaarlijks een algemene ledenvergadering, waarin de beleidsstrategie van de organisatie besproken wordt. In oktober 2021 heeft het Europees Parlement gekozen voor een omslag in de Europese landbouw. De Boer-tot-Bord (Farm to Fork) strategie, opgesteld door Eurocommissaris Frans Timmermans, is door het Europarlement aangenomen met een ruime meerderheid. Na deze massale steun in 2022, is in de lidstaten gewerkt aan het omzetten ervan in nationaal beleid. LandschappenNL heeft daarbij de Nederlandse regering opgeroepen op om de doelstellingen uit de Boer-tot-Bordstrategie over te nemen in het NSP-GLB.

Landbouwakkoord

In het najaar van 2022 besloot de nieuwe minister van LNV, Piet Adema, dat hij een traject met provincies, landbouworganisaties en natuurorganisaties in wilde gaan zetten, waarbij afspraken gemaakt moesten worden over een duurzame toekomst voor de landbouw in ons land richting 2040. Dit traject kreeg als titel het Landbouwakkoord. Na rijp beraad met de provinciale directeuren en ook met andere natuurorganisaties, besloot LandschappenNL om zitting te nemen aan de hoofdafel van het akkoord. Inhoudelijk is er in het verslagjaar nog weinig gebeurd: met name het eerste kwartaal van 2023 zal in het teken staan van inhoudelijke discussies.

Burgerparticipatie en vrijwilligers

Tellers, vertellers en herstellers dragen in belangrijke mate bij aan draagvlak voor, beheer in en monitoring van natuur en landschap. We zijn dan ook trots op de samenwerking van de provinciale organisaties met ruim 57.000 vrijwilligers die onmisbaar zijn voor natuur, landschap en biodiversiteit. De ondersteuning en waardering van de vrijwilligers is van groot belang. LandschappenNL maakt zich hard voor middelen om vrijwilligers te faciliteren met kennis, vaardigheden en materialen. In 2022 deden wij dit met de volgende activiteiten:

Veilig vrijwilligerswerk

De provinciale Landschapsbeheerorganisaties en LandschappenNL rolden een nieuwe methodiek uit om veilig vrijwilligerswerk een impuls te geven. Van 36 verschillende werkzaamheden en omstandigheden werkten zij de veiligheidsaspecten uit, zodat de zelfstandige landschapsbeheergroepen hun activiteiten veilig kunnen uitvoeren. In september 2022 lanceerde LandschappenNL samen met Arbodienst Stigas een digitale webapp waarmee de vrijwilligers hun arbozaken eenvoudig kunnen organiseren. Samen met de VBNE ontwikkelde LandschappenNL een e-learning over Vrijwilligerswerk en de Arbowet. LandschappenNL ondersteunt de provinciale organisaties bij de implementatie van dit pakket naar de vrijwilligers, o.a. door workshops over de methodiek te organiseren.

Lerende bijeenkomsten De Groene Vrijwilligers

Na de afronding van het Actieplan 'De Groene Vrijwilliger 2019-2021', zijn provinciale netwerken actief gebleven in de gezamenlijke ondersteuning van de groene vrijwilligers. LandschappenNL ondersteunde de netwerken door samen met IVN, Natuurmonumenten en SoortenNL driemaal online kennisbijeenkomsten te organiseren voor provincieambtenaren en professionals die vrijwilligers ondersteunen.

Groen Traineeship / Maatschappelijke Diensttijd

Ook in 2022 vervulden jongeren in de leeftijd van 16-27 jaar een Maatschappelijke Diensttijd bij Natuur- en Milieuorganisaties. Tien groene organisaties (IVN Natuureducatie, VBNE, LandschappenNL, Milieudefensie, SoortenNL, Natuurmonumenten, GDO, The Rock Group, FAWAKA Nederland en NIVON/ NIVON JONG) boden onder de noemer Groen Traineeship hun groene en duurzame projecten aan. De Groene Motor organiseerde op 10 locaties in Zuid-Holland de jongerencampagne Nature Impact Days. Het Brabants Landschap ontving een groep jongeren die oudere vrijwilligers hielpen om hun zichtbaarheid op social media te vergroten. Inmiddels is opnieuw financiering toegekend voor de voorzetting van het programma in 2023-2025. LandschappenNL blijft in de stuurgroep meedenken over de invulling van het programma.

Groene vrijwilligers netwerken

De aangekondigde Omgevingswet verruimt de mogelijkheden voor burgerparticipatie in ruimtelijk beleid en groene initiatieven. LandschappenNL is een van de samenwerkende partners in het Postcode Loterij project 'Groene Vrijwilligers Gouden Investering', waarmee de achterbannen van de organisaties worden verbonden, geactiveerd en

gefaciliteerd om op lokaal niveau op te komen voor de natuur-, milieu- en landschapsbelangen. Het is een uitwerking van een bredere samenwerking genaamd 'Omgevingswet, Samen voor onze leefomgeving'. In 2022 werkten Vogelbescherming Nederland, IVN Natuureducatie, LandschappenNL, de Natuur- en Milieufederaties en SoortenNL het actieplan uit voor de start van de activiteiten in 2023.

Leer je groen!

Voor het e-learning platform 'Leer je Groen!' van de VBNE werden in 2022 zes nieuwe modules ontwikkeld met de thema's: Vrijwilligers en de Arbowet, Natuurbrand, Kleinschalig poelenbeheer, Uilen en hun bescherming, Natuurinclusieve landbouw, en Bijen en bij-vriendelijk beheer. LandschappenNL werkt samen met de deelnemende natuurorganisaties aan een upgrade van 'Leer je Groen!' met een breed en divers aanbod. De e-learning is in toenemende mate een aanvulling op het 'fysieke' cursusaanbod van de provinciale organisaties.

Kennisuitwisseling

LandschappenNL stak ook in 2022 weer energie in de kennisuitwisseling over de betrokkenheid van burgers en het faciliteren van vrijwilligers. We organiseerden themabijeenkomsten, deels samen met collega-organisaties, over onderwerpen als vrijwilligersbeleid, Groene Vrijwilligers, e-learning, en Arbo en Veiligheid. De vernieuwde Dag van de Depotbeheerders, een uitwisseling over de gereedschappendepots, nieuwe gereedschappen en veilig werken in de werkplaats, werd in het bijzonder gewaardeerd. Tijdens de bijeenkomsten werd ingegaan op landelijke ontwikkelingen in deze werkvelden en de implicatie voor provinciale organisaties. Dat laatste gelaveerd met 'best practices' uit provinciale organisaties. Een mix van online sessies en live bijeenkomsten zorgen voor resp. laagdrempelig aanhaken voor alle collega's in het land en de inspirerende 'energie' van een ontmoeting.

Publieksactiviteiten

LandschappenNL ondersteunt ook publieksactiviteiten. We faciliteren de provinciale organisaties bij het uitdragen van hun doelen en boodschappen, en bij het zoeken naar nieuwe doelgroepen om te betrekken bij natuur en landschap. Daarbij is de samenwerking met de Nationale Postcode Loterij ('Loterij') en grote fondsen onontbeerlijk. In 2022 ging het om de volgende activiteiten:

Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid

Natuurwerkdag

Samen buiten aan de slag en burgers kennis laten maken met vrijwilligerswerk in de natuur. Dat zijn de doelen van de jaarlijkse Natuurwerkdag. LandschappenNL richt zich op de landelijke coördinatie, beheer van de website www.natuurwerkdag.nl, landelijke communicatie naar media en promotie van de Natuurwerkdag via verschillende kanalen. Dit met het doel Natuurwerkdag te profileren als het grootste groene vrijwilligersevenement van Nederland én het werven van nieuwe vrijwilligers voor de provinciale organisaties.

Dit jaar was de 22ste editie van de Natuurwerkdag, op vrijdag 4 en zaterdag 5 november. In heel Nederland deden ruim 15.000 deelnemers mee aan een kleine 600 mooie natuurklussen, zoals wilgen knotten, bollen planten, insectenhôtels bouwen, bomen planten, poelen schoonmaken en andere activiteiten. Ook stond de Natuurwerkdag dit jaar voor de tweede keer in het teken van de jeugd, voor hen werden er aparte klussen georganiseerd op vrijdag 4 november onder de noemer 'Natuurwerkdag Junior'. Na een

succesvolle pilot in 2021, deden er in 2022 ruim 1.200 leerlingen van basisscholen in heel Nederland mee. Dit met het doel om kinderen op jonge leeftijd te betrekken bij natuur. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt namelijk dat een natuurervaring op jonge leeftijd bijdraagt aan een positieve houding tot de natuur. De Natuurwerkdag Junior is in 2022 mede mogelijk gemaakt door extra bijdragen van het Fonds NME en de Triodos Foundation.

Dit jaar viel de Natuurwerkdag in de Nationale Klimaatweek, een campagne van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, om Nederlanders te inspireren bewuster te leven en zich in te zetten voor het klimaat. We hebben samenwerking gezocht met de organisatie van de Nationale Klimaatweek om elkaar te versterken in de communicatie. Zo heeft de Nationale Klimaatweek op de website en social kanalen aandacht besteed aan de Natuurwerkdag.

Ook veel andere externe partijen wisten dit jaar de Natuurwerkdag te vinden. Zo is er op meerdere locaties van de Natuurwerkdag gefilmd voor de NPO2-documentaire 'Groenkijkers', deden er meerdere groepen collega's van bedrijven samen mee aan de Natuurwerkdag, en zijn we op veel websites en social media kanalen van onder andere het ministerie van LNV en van Dille & Kamille onder de aandacht gebracht.

Maaien met de zeis

Het NK Maaien met de Zeis is het jaarlijkse kampioenschap voor regioteams voor het vakkundig en zo snel mogelijk maaien met de zeis. LandschappenNL draagt bij aan de promotie van deze dag. Begin 2022 is afgesproken dit project met vijf jaar te verlengen. Met als doel het kleinschalig beheer door (o.a.!) het maaien met de zeis meer aandacht te geven en het programma

beter te organiseren. Op het NK Maaien met de Zeis in september 2022 streden 18 teams om de nationale titel 'maaïen met de zeis'. Het Friese team Fryske Walden werd landskampioen. Landschapsbeheer Flevoland organiseerde, samen met Landschap Overijssel en Landschapsbeheer Gelderland, dit NK 'maaïen met de zeis' voor de tiende keer.

Campagne / actie Niet Zonder Natuur

In 2022 heeft LandschappenNL, in samenwerking met uiteindelijk zo'n 100 andere organisaties, zich hard gemaakt voor de actie Niet zonder Natuur. Dit om een positief geluid af te geven, namelijk dat natuur hard nodig is omdat zij ons gezonde lucht geeft om te ademen, schoon water, een vruchtbare bodem, en een gezonde leefomgeving om van te genieten. Advertenties in de

grote landelijke kranten, publiciteit op twitter, en de aanbidding van honderden groene plantjes aan de Kamerleden en ministers, hebben veel draagvlak gegenereerd om door te pakken met natuurherstel. Dit is ook de oproep geweest aan Kabinet en Kamer, namelijk om het natuurbeleid uit het coalitieakkoord zo snel mogelijk op te pakken en uit te voeren.

Nationale Bijentelling

In april 2022 hebben we voor het vijfde jaar op rij vanuit het project Nederland Zoemt de Nationale Bijentelling georganiseerd, in samenwerking met Naturalis, Natuur & Milieu en IVN Natuureducatie. Het doel van de Nationale Bijentelling is om zoveel mogelijk over de aanwezigheid van wilde bijen te weten te komen, om zo de bij beter te kunnen helpen. Maar ook om mensen bewust te maken door ze hierbij te betrekken. Hiervoor is de telling breed onder de aandacht gebracht, om veel mensen te inspireren mee te doen en zich in te zetten voor de leefomgeving van wilde bijen. Op locaties door heel Nederland telden ongeveer 3.750 mensen mee en werden 82.615 bijen geteld. Ondanks dat Nationale Bijentelling goed werd opgepakt in landelijke media en door influencers zoals Miljuschka en Freek Vonk op social media, viel het aantal tellers tegen. Uit een onderzoek onder de nieuwsbriefleden van de Nationale Bijentelling, kwam naar voren dat veel mensen geen telling hebben doorgegeven omdat zij geen bijen hadden gezien. Door een windkracht van 4 tot 5 werden er beduidend minder bijen waargenomen dan voorgaande jaren en gaven deelnemers van de telling deze resultaten niet door op de website. Na deze telling kon er wel geconcludeerd worden dat de gehoornde metselbij zich definitief lijkt te vestigen in ons land als een van de algemeenste Nederlandse tuinbijen.

Week van het Landschap

De Week van het Landschap vindt elk jaar plaats in de herfstvakantie en wordt georganiseerd door de provinciale Landschappen. LandschappenNL coördineert hiervoor de landelijke publiciteit. In 2022 is er door LandschappenNL minder ingezet op publiciteit voor dit evenement, dit in tegenstelling tot de geplande promotie. De afgelopen jaren werden de programma's van dit evenement namelijk steeds dunner. Daarom is met de provinciale organisaties besloten om te kijken naar een andere invulling van de Week van het Landschap. Via de website brachten we dit jaar wel nog wandel- en fietsroutes onder de aandacht van de provinciale organisaties. Ter promotie is social media ingezet om de zichtbaarheid te verhogen.

Ook heeft er in 2022 een positioneringssessie plaatsgevonden met de provinciale Landschappen, onder externe begeleiding, om samen tot een nieuwe invulling te komen van een gezamenlijke actie/campagne. De uitkomsten van de sessie hebben geresulteerd in een aantal aandachtsgebieden waar we gezamenlijk op gaan focussen, zoals Provinciale Statenverkiezingen in 2023.

Beheerdersdag

Op vrijdag 23 september vond de 14e editie van de Beheerdersdag plaats op landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd. De Beheerdersdag is dé ontmoetingsdag voor iedereen die werkt in bos, natuur en landschap, met 40 uiteenlopende presentaties, workshops en excursies gericht op de beheerpraktijk. De dag was, na twee online edities, weer volledig uitverkocht! In totaal waren er ongeveer 650 mensen aanwezig; bezoekers, sprekers, kraamhouders, medewerkers en vrijwilligers. LandschappenNL is jaarlijks betrokken bij het organiseren van de Beheerdersdag en heeft bijdragen geleverd aan het programma.

Landschapssymposium

Na twee jaar afwezigheid is in december 2022 weer een Landschapssymposium georganiseerd. Het thema van de bijeenkomst 'Veranderend landschap' met de subtitel 'Hoe krijgen we ons landschap biodiverser?' werd door drie sprekers toegelicht. Jannemarie de Jonge (Rijksadviseur landschap) gaf haar visie op de ruimtelijke uitdagingen van Nederland en de toekomstige inrichting van ons landschap. En over hoe de eenvormigheid van het landschap weer om te buigen. Vervolgens sprak Alex Datema (Voorzitter BoerenNatuur) over hoe de omslag naar duurzame landbouw gemaakt kan worden. Over "Toekomst zoekt Boer" van de groep Regie op Ruimte. En hoe dat alles helpt om natuur en landschap rijker & robuuster te krijgen. Koos Biesmeijer (Wetenschappelijk directeur Naturalis) lichtte toe waarom natuur en landschap belangrijk zijn voor welvaart en welbevinden van ons land (en natuur dus geen hindermacht is). En over het belang van het betrekken van burgers. Laatste spreker was Ruben Smit (Natuurfilmer) hij vertelde en liet zien wat het belang is van het betrekken van publiek bij 'de natuur'. En over de kunst van het natuurfilmen. Tijdens het symposium werd ook de driejaarlijkse Klinkenbergprijs uitgereikt: in 2022 is die toegekend aan Ruben Smit. Zijn films, boeken en verhaal inspireren velen. Door zijn werk heeft hij het mogelijk gemaakt dat natuur en het belang ervan, bij een breed publiek de aandacht heeft gekregen die het verdient.

Nationale Postcode Loterij

Dankzij de miljoenen deelnemers aan deze grootste Goede Doelen Loterij van Nederland was het ook in 2022 weer mogelijk om in alle provincies extra geld te besteden aan ons waardevolle landschap. Elk jaar zijn wij zeer verheugd over de financiële steun van de Nationale Postcode Loterij. LandschappenNL

is bovendien blij met het platform dat de Postcode Loterij biedt om zoveel mogelijk mensen kennis te laten maken met het werk van de goede doelen. De Loterij laat via alle mogelijke mediakanalen zien waar de bijdragen aan worden besteed en geven onze provinciale organisaties daarmee gelegenheid om hun goede groene werk voor het voetlicht te brengen. Vanzelfsprekend brachten LandschappenNL, de provinciale Landschappen en de Landschapsbeheerorganisaties ook in 2022 de samenwerking met de Postcode Loterij en de projecten die dankzij deze samenwerking mogelijk zijn, onder de aandacht van de natuur- en landschapsliefhebbers van Nederland. In 2022 liepen er vijf projecten waar LandschappenNL bij betrokken is, die mede mogelijk zijn gemaakt dankzij de Postcode Loterij:

‘Het Groene Strand’, ‘Plan Boom’, ‘Onder het Maaiveld’, ‘Groene Vrijwilligers (een gouden investering)’, en ‘Natuur als bondgenoot tegen overstromingen in Limburg’.

Natuur als bondgenoot tegen overstromingen in Limburg

De hevige overstromingen in de zomer van 2021 zijn de trieste aanleiding geweest voor het Limburgse project. Het project richt zich met nadruk op het natuurherstel in het Geul- en Gulpdal. Door een natuurlijke inrichting van beekdalen wordt de sponswerking van de bodem versterkt en is er meer ruimte voor wateropvang. De beken fungeren als opvang bij piekaanvoer van water zodat de grote rivieren ontlast worden.

Groene Vrijwilligers: een gouden investering

Dit project is er op gericht om vrijwilligers op te leiden en te ondersteunen om lokaal een nog grotere bijdrage te kunnen leveren aan de bescherming en de ontwikkeling van biodiversiteit.

Het Groene Strand

Meer natuur op de Nederlandse stranden. Met het project Het Groene Strand wordt dit mogelijk gemaakt. Naast de provinciale organisaties zijn ook Stichting Duinbehoud, IVN Natuureducatie, Vogelbescherming Nederland en Stichting ANEMOON betrokken bij het project.

Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in Nederland. In het vloedmerk leven unieke plant- en diersoorten en vinden strandbroeders een plek om te broeden. Door het intensieve strandbeheer krijgt strandleven echter geen kans om zich te ontwikkelen. Door het herzien van het strandbeheer naar natuurinclusief beheer kregen drie nieuwe gemeenten in 2022 hun allereerste Groene Strand Wimpel. Gemeente Heemskerk voor Strand

Heemskerk, Gemeente Schouwe Duivenland voor het Verklipperstrand en Gemeente Westvoorne voor strand Slikken van Voorne. Twee gemeenten die vorig jaar al een Wimpel ontvingen, vroegen dit jaar een wimpel aan voor een tweede strand binnen hun gemeente grenzen; Gemeente Veere en Gemeente Goeree Overflakkee. De populariteit van de Groene Strand Wimpel steeg dus aanzienlijk dit jaar.

Met de campagne ‘Vrienden van het Strand’ vroegen we in 2022 tijdens het broedseizoen extra aandacht voor vogels die rusten en broeden op het strand. Deze vogels hebben rust en ruimte nodig, maar die krijgen ze niet altijd. Hondeneigenaren die hun hond aanlijnen tijdens het broedseizoen ontvangen als bedankje een gepersonaliseerde hondenpenning. Dit met succes, want inmiddels lopen ruim 1.000 honden aangelijnd met een Groene Strand hondenpenning tijdens het broedseizoen.

Plan Boom

De resultaten van Plan Boom zijn op heel veel plekken in Nederland te vinden. De uitdeelacties in onder andere Zeeland en Brabant maken het veel mensen mogelijk mee te doen aan het aanplanten van bomen. Hierbij is extra aandacht voor inheems plantmateriaal. Naast aanleg van bos wordt ook gewerkt aan herstel of aanplant van nieuwe landschapselementen. Dit betreft houtwallen, knotwilgen en gemengde hagen. Eind 2022 stond de teller op 1.804.000 aangeplante bomen. LandschappenNL is uitvoerend partner bij Plan Boom en zal samen met de provinciale organisaties zich ook in 2023 inzetten om boomplantinitiatieven te ondersteunen.

Onder het Maaiveld

Het project ‘Onder het Maaiveld’ van IUCN NL vraagt aandacht voor een gezonde bodem. LandschappenNL is als communicatiepartner betrokken om

kennis over bodem en publieksonderzoek te ondersteunen. Dit heeft in 2022 vorm gekregen door het organiseren het ondersteunen van diverse activiteiten, zoals aandacht voor de Bodemdierendagen en aandacht voor bodem tijdens de Natuurwerkdag.

Particuliere fondsen en partnerschappen

De provinciale organisaties kunnen blijven investeren in de bescherming en ontwikkeling van een groene en cultuurrijke leefomgeving, mede dankzij de grote maatschappelijke betrokkenheid van particuliere fondsen en stichtingen. Stichting De Versterking ondersteunt de provinciale organisaties bij projecten op het gebied van natuurontwikkeling, instandhouding van erfgoed, en educatie, met hulp van vrijwilligers. Het Dinamo Fonds, het landelijke vermogensfonds dat dierenwelzijn, natuur en monumenten steunt, is in 2021 een samenwerking aangegaan met LandschappenNL. Het doel van deze samenwerking is om bestaande vitale landschapselementen te herstellen en zo de verdwijning tegen te gaan. De afgelopen twee jaar is hiervoor steun toegekend aan 10 herstelprojecten voor houtwallen, knotbomen, boomgroepen en hagen van landschapsorganisaties. Bij de samenwerking is het uitgangspunt behoud en herstel van vitale landschapselementen.

De pilot met energieleverancier Greenchoice is verlengd in 2022. Zij hebben een laadpas ontwikkeld voor hun klanten die elektrisch rijden. Bij gebruik van deze pas doneert Greenchoice een bijdrage aan natuurprojecten.

Organisatie

Als LandschappenNL vormen we, tezamen met de Raad van Toezicht en de directeuren, de verbindende factor tussen de provinciale Landschapsorganisaties. We dragen bij aan kennisuitwisseling, behartigen hun belangen en faciliteren activiteiten waarmee we de positie van natuur en landschap versterken. Van beleidsmedewerkers tot bestuurders, Hoofden Terreinen en veldwerkers: allemaal ervaren ze de kracht van kennis delen en het ontwikkelen van gezamenlijke visies en plannen. LandschappenNL bestaat in haar huidige vorm sinds 1 januari 2016 en is voortgekomen uit Landschapsbeheer Nederland en De12Landschappen

Missie en doelstelling

Missie

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de gezamenlijke belangen van de 19 provinciale organisaties op boven-provinciaal, landelijk en Europees niveau. Dit om de doelstellingen van de afzonderlijke organisaties beter (efficiënter en effectiever) te kunnen realiseren; om zodoende een grotere bijdrage te kunnen leveren aan de kwaliteit van natuur, landschap en erfgoed in Nederland, en de betrokkenheid van mensen daarbij te vergroten.

Doelstelling

LandschappenNL behartigt boven-provinciaal, landelijk en Europees de belangen van de 19 provinciale Landschapsorganisaties.

Bestuur en organisatie

LandschappenNL is een stichting met een Raad van Toezicht. Door de specifieke constellatie van de organisatie, wordt de koers van LandschappenNL gezamenlijk bepaald door de directeurs van de provinciale organisaties en de directeur-bestuurder van LandschappenNL, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beleid. De leden van de Raad van Toezicht zijn allemaal afkomstig uit de besturen of raden van toezicht van de provinciale organisaties. Zie bijlagen voor een overzicht van samenstelling, zittingstermijn en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder. De statuten, reglementen en profielschets staan op de website van LandschappenNL.

Structuur

Als samenwerkingsverband heeft LandschappenNL een verbindende rol, waarbij aansluiting met de provinciale organisaties op alle niveaus essentieel is: van medewerkers tot directie en bestuur dan wel Raad van Toezicht. Het handelen van de directeur-bestuurder wordt gevolgd door de Raad van Toezicht, waarbij twee momenten centraal staan: vóór het verslagjaar bij het bepalen van strategie, beleidsplan en begroting en vervolgens achteraf bij het goedkeuren van de jaarstukken. Daarbij is de Raad van Toezicht ook verantwoordelijk voor de benoeming van het bestuur en de externe accountant, waarvoor twee adviescommissies zijn: de remuneratiecommissie en de auditcommissie (zie bijlagen). De directeur-bestuurder wordt bijgestaan door de directeurs van de provinciale organisaties, die gezamenlijk en afzonderlijk met elkaar vergaderen in het DirecteurenBeraad en het Directeuren-RentmeestersOverleg.

Beleid

Het beleid van LandschappenNL is in de Strategische Agenda 2022-2027 op hoofdlijnen geformuleerd. De ambities van LandschappenNL worden beschreven, onderbouwd en in doelstellingen geformuleerd. Ieder jaar wordt er een jaarplan gemaakt met daarin de focuspunten voor het komende jaar. Jaarplannen worden in oktober ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het jaarverslag. De Strategische Agenda is definitief vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht op 12 oktober 2022 en gepubliceerd op de website.

Faciliteren

Het faciliteren van de onderlinge samenwerking is één van de kerntaken van LandschappenNL. Insteek daarbij is dat onze rol tot méér dan de som der delen leidt: daartoe bieden wij een platform voor het organiseren en coördineren van overleg, besluitvorming en gezamenlijke projecten. Voorbeelden zijn het organiseren van themadagen voor kennisuitwisseling en landelijke projecten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. Ook trekt de werkorganisatie een interne werkgroep 'Impact', die nadenkt over en met voorstellen komt hoe de impact van onze organisaties te meten en zichtbaar te maken; de afgelopen jaren stonden daarin de burgerbetrokkenheid, biodiversiteit en landschapskwaliteit centraal.

Kennisuitwisseling

We organiseerden in 2022 diverse themabijeenkomsten, workshops en werkgroep overleggen. De inhoud van deze bijeenkomsten varieert in hoge mate. In de afgelopen jaren hebben we ruime ervaring opgedaan in het online hosten van deze bijeenkomsten. Dit is goed bevallen, vandaar dat in

2022 een mengeling van online als live bijeenkomsten is georganiseerd. Een aantal voorbeelden uit het programma van 2022; Arbo-overleg, Gebiedsprocessen, Boerenlandvogels, Beschermerswerving, Boswachters als influencers, GLB, BOA-WPG, Monitoring en Programma Natuur.

Impact

Een aantal jaren geleden is in het samenwerkingsverband afgesproken dat LandschappenNL elke twee jaar een impactonderzoek uitvoert waarin een van de kerntaken van de provinciale organisaties centraal staat. In 2021 is gekozen voor het onderwerp 'landschap', en 'landschapskwaliteit' in het bijzonder. Er is grote zorg over de staat en de toekomst van het landschap. Er gebeurt veel in het ruimtelijk domein. Er liggen grote opgaven voor o.a. klimaat, wonen, landbouw en energie. In het impactonderzoek 2021 is in beeld gebracht wat de provinciale organisaties doen en welk effect dat heeft op landschap en landschapskwaliteit. De rapportage is in maart 2022 gepresenteerd aan de directeuren en akkoord bevonden. Hierna is de werkgroep aan de slag gegaan met de aanbevelingen in het rapport. De ambitie was om de aanbevelingen uit het impactrapport 2022 zoveel mogelijk in datzelfde jaar uit te werken. Helaas is dat niet gelukt. Een aantal onderwerpen zijn wel opgestart, zoals de heruitgave van de Visie op landschapskwaliteit maar de definitieve uitwerking is in 2022 nog niet afgerond.

CAO

LandschappenNL is samen met de provinciale organisaties aangesloten bij de raam-cao Bos en Natuur. De VBNE faciliteert het overleg waarin onder meer de cao-afspraken worden gemaakt door werkgevers en werknemers. Aan werkgeverszijde zijn de provinciale Landschappen net als Natuurmonumenten en de FPG vertegenwoordigd door de Nederlandse

Vereniging van Boseigenaren (NVBE). De Landschapsbeheerorganisaties inclusief LandschappenNL zijn vertegenwoordigd door de Vereniging Landschapsbeheer Organisaties (VLBO). Beide verenigingen zitten in het sociaal overleg en koppelen dit terug in het directeurenoverleg. Van werknemerszijde zitten FNV en CNV-vakmensen aan tafel. De looptijd van de huidige cao is 1 juli 2021-30 juni 2023, dus begin 2023 zullen nieuwe onderhandelingen starten.

Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement

De maatschappij om ons heen is voortdurend in beweging. LandschappenNL volgt de voor haar relevante bestuurlijke en beleidsmatige ontwikkelingen op de voet en houdt zicht op mogelijke risico's die de ontwikkelingen meebrengen voor haar werk en haar doelstellingen. Onderstaande tabel vat de ons inziens relevante ontwikkelingen samen en geeft een overzicht van de wijze waarop LandschappenNL hierbij de belangen van de provinciale organisaties behartigt.

Ontwikkeling

Landschap:

- Het Nederlandse landschap staat onder druk door (grote) ruimteclaims vanuit diverse sectoren.
- Gevolg: dit gaat ten koste van de landschapskwaliteit.

Kans of risico

Kansen:

- Borging landschapskwaliteit in Omgevingswet en omgevingsplannen provincies en gemeenten.

Risico's:

- Andere sectoren (bouw, infrastructuur) voeren boventoon in ruimtelijke beslissingen, deze kunnen ten koste gaan van natuur en landschap.
- Onevenwichtige verdeling van ontwikkelingen in groei- en krimpgebieden.

Actie

- Actieve lobby op borging landschapskwaliteit in Omgevingswet en visies Rijk, provincies en gemeenten.
- Lobbyen voor ontwikkelen nieuwe landschapskwaliteiten in groeigebieden en versterk van bestaande kwaliteiten in krimpgebieden.
- Zorg voor goede natuur- en landschapscompensatie.
- Inzet op aanleg en beheer nieuwe landschapselementen (10% groen-blauwe dooradering.)

Ontwikkeling

Klimaat:

- Op de lange en korte termijn zijn er effecten op natuur en landschap door klimaatverandering (extreem natte en droge perioden).
- Effecten verschillen per regio en per gebied

Burgerparticipatie

- Vergrijzing, verouderende groep vrijwilligers.
- Nieuwe generatie gepensioneerd zijn hoger opgeleid en werken projectmatig.
- Jongeren meer geïnteresseerd in klimaat en groene omgeving.
- Aandacht voor gezonde werking van

Kans of risico

Kansen:

- Natuurontwikkeling en functiecombinaties (vernatting/waterberging) als oplossing voor verwachte klimaateffecten.
- Gebiedsgerichte invulling hiervan.

Risico's:

- Korte termijn besluitvorming zit lange termijnvisie in de weg.
- Bestuurlijke versnippering.
- Geen integrale benadering.

Kansen:

- Groei van het aantal vrijwilligers en donateurs.
- Meer jongeren willen bijdragen aan natuurontwikkeling en natuurbehoud.
- Natuurbeleving wordt integraal onderdeel van gezonde leefstijl Nederlanders.

Risico's:

Actie

- Actieve betrokkenheid bij Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers en Coalitie Natuurlijke Rivieren.
- Inzetten op natuurontwikkeling (inclusief waterberging) voor adaptatie en mitigatie klimaatproblematiek.
- Inzetten op klimaatadaptatie en natuurinclusieve landbouw (gebiedsgericht).
- Ondersteuning bij vergroten professionalisering en bekendheid provinciale organisaties als vrijwilligersorganisaties (communicatie).
- Betrekken van jongeren via Groen Traineeship.
- Communicatie, lobby en stimuleren pilots Groen en gezondheid.

groen en natuur neemt toe.

- Vrijwilligers willen niet aan vaste activiteiten gebonden worden.
- Jongeren zien geen noodzaak van natuurbehoud in Nederland.

- Kennisdeling over demografische ontwikkelingen en best practices.
- Communicatie over belang natuurbehoud.

Energie en -transitie:
• Overstap van fossiele brandstoffen naar CO2 neutrale oplossingen.

Grootschalige aanleg van wind- en zonneparken in het landelijk gebied.

Risico's:
• Ongebreidelde aanleg van windmolens en zonneparken (al dan niet in natuurgebieden) leidt tot verlies van natuur- en landschapswaarden.

- Visievorming, o.a. in de vorm van standpunten over regionale energie-strategieën.
- Lobby en beleids-beïnvloeding daar waar nodig op nationaal en provinciaal niveau (afstemming met provinciale organisaties).
- Combineren erfgoed met natuur/groen.
- Zet erfgoed in als oplossing voor verandering (behoud door ontwikkeling).

Erfgoed
• Historisch erfgoed verliest economische gebruiks- en publieksfunctie.
• Grote ruimtelijke en maatschappelijke transitie zetten historisch erfgoed onder druk.

Kansen:
• Nieuwe verdienmodellen.
• Ondersteuning via overheidsregelingen, zoals Erfgoeddeal.

Risico's
• Onrendabele leegstand.
• Onbetaalbaar onderhoud.
• Verlies historische structuren.

Risicobeleid

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de belangen van de provinciale Landschappen en de provinciale Landschapsbeheerorganisaties op boven-provinciaal, interprovinciaal en nationaal niveau. De ons toevertrouwde middelen moeten zorgvuldig worden besteed. Met risicomanagement zetten wij ons ervoor in om deze risico's systematisch te bewaken, te beperken en te beheersen.

We onderscheiden hierbij vier risicotypen: financieel, operationeel, incidenteel en strategisch.

Financieel risico

Voorop staat het zo optimaal mogelijk besteden van de aan ons toevertrouwde middelen aan onze doelstellingen. Door een goede interne en externe inrichting van processen en aanvullende richtlijnen zorgen we daarvoor. In het bijzonder letten we op juiste, doelmatige en doeltreffende uitgaven en bestedingen. Specifieke risico's waar in 2022 aandacht aan is besteed:

- De belangrijkste bron van inkomsten voor de werkorganisatie is de bijdrage van de provinciale organisaties. Een risico voor LandschappenNL is dat één of meer van deze organisaties 'omvalt' of om andere redenen niet meer aan zijn financiële verplichting kan voldoen. Om zware tijden bij één van de provinciale organisaties te kunnen overbruggen is een zo genaamde 'rode-knop'-procedure opgesteld. Mocht een van de provinciale organisaties failliet gaan, dan zal dit consequenties voor de koepel kunnen hebben. De directeur-bestuurder van LandschappenNL vergadert periodiek met de directeurs van de provinciale organisaties (zie paragraaf over structuur). Zo informeren beide partijen elkaar

regelmatig, ook over bedrijfsmatige zaken. In geval van de rode knop procedure wordt dit overleg geïntensiveerd.

- In 2021 ging een van de organisaties in het samenwerkingsverband, de Limburgse stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), failliet. In 2022 werd bekend dat Limburgs Landschap op verzoek van de provincie en groene collega's een steunpunt Landschapsbeheer opricht dat een deel van de taken van IKL op zich neemt. Hiermee is Limburgs Landschap in de ogen van LandschappenNL een combi-organisatie geworden.
- De energiecrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne heeft zeker impact op de provinciale organisaties. Welke gevolgen dit heeft voor de financiering van het samenwerkingsverband op de lange termijn, is op dit moment niet in te schatten. De daaruit voortvloeiende inflatie baart ons wel zorgen. De kosten stijgen enorm en de inkomsten van provinciale organisaties stijgen niet navenant. Voor LandschappenNL geldt dat voor het tweede jaar op rij de begroting (2023) niet sluit. Hierover is in het directeurenoverleg afgesproken dat medio 2023 de financiële situatie van LandschappenNL wordt besproken.
- De jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij die via LandschappenNL aan de provinciale organisaties wordt betaald, is voor hen een belangrijke inkomstenbron. In 2020 is de vijfjaarlijkse evaluatie uitgevoerd. In december 2020 kwam het verheugende bericht dat het contract wederom voor vijf jaar wordt afgesloten. We zorgen er stelselmatig voor dat we de Postcode Loterij op de hoogte houden van onze activiteiten. Onze relatie met de Postcode Loterij is naar onze inschatting uitstekend.
- De toekenning van separate financiering voor enkele grote projecten door de Postcode Loterij brengt ook risico's met zich mee. Hierin hebben we voorzien door extra scholing van medewerkers en extra zorgvuldigheid in de projectorganisatie. Als stichting houden we grip op

de uitgaven door een planning- en controlcyclus, die ervoor zorgt dat er alleen middelen aan projecten worden toegekend op basis van goedgekeurde werkplannen.

- In 2022 heeft de Raad van Toezicht samen met de bestuurder de reserves nogmaals tegen het licht gehouden en daarin geen aanleiding gezien de omvang van de continuïteitsreserve te wijzigen. Tevens heeft de Raad van Toezicht, na advies van de auditcommissie, het besluit opnieuw genomen om tegoeden van de stichting uitsluitend te sparen en in geen enkele andere vorm te beleggen.

Operationeel risico

We streven voortdurend naar verbetering van onze interne processen, waardoor we ook kunnen voldoen aan relevante wijzigingen in de wet- en regelgeving.

In 2022 is op dit gebied vooral aandacht besteed aan:

- **Personeel.** Gelukkig heeft LandschappenNL een vrij laag ziekteverzuim. Wel merken we op sommige dossiers toegenomen werkdruk. Dit geeft risico op overbelasting van werknemers. Voor een deel wordt dit opgevangen door stevig te prioriteren en soms ook door een tijdelijke capaciteitsuitbreiding voor zover dat financieel mogelijk is.
- **Hybride werken.** Gelukkig konden wij tijdens de coronacrisis het werk volledig voortzetten door thuiswerken. Dit is een 'blijvertje' gebleken. Het vele digitale werken levert een hoger risico van psychosociale arbeidsbelasting op. Hier hebben we aandacht aan besteed, enerzijds door onze medewerkers technisch optimaal te faciliteren, anderzijds door dit expliciet aan de orde te brengen in het kantooroverleg.
- **Integriteit.** Charitatieve instellingen moeten een integriteitsbeleid ontwikkelen, vaststellen en zich jaarlijks over de uitvoering daarvan verantwoorden. LandschappenNL heeft een gedragscode integriteit en een integriteitsverklaring (bestuurders/RvT-leden) opgesteld. De integriteitsverklaring is ondertekend door alle RvT-leden. In het verslagjaar speelden geen zaken die verband houden met de Gedragscode. Daar zijn we uiteraard content mee: het hebben van de Gedragscode is belangrijk, maar de constatering dat er in het verslagjaar geen 'ontsporingen' hebben plaatsgevonden stemt tevreden. Wel hebben we intern een logboek bijgehouden. De dagelijkse zorg daarvoor berust bij het Hoofd Bureau, die dit tevens vanuit haar verantwoordelijkheden met betrekking tot het personeelsbeleid en het kantoorbeleid gebruikt. De directeur-bestuurder van de

werkorganisaties, op zijn beurt, gebruikt dit logboek t.b.v. het kantoormanagement. We houden het thema 'integriteit' ook levend door dit op gezette tijden terug te laten komen op de agenda van het kantooroverleg en het beleidsoverleg. Op die manier zijn en blijven alle medewerkers van de werkorganisatie betrokken en geïnformeerd.

- **Beveiliging van onze ICT-systemen** heeft blijvend aandacht van de organisatie. Wij beschermen onze systemen en data o.a. door het installeren van firewalls, het gebruik van encryptie en het regelmatig updaten van software. In 2022 is een bijeenkomst over cybersecurity georganiseerd. De bedoeling was om vervolgens een programma ten aanzien van veiligheidsbewustzijn voor onze medewerkers te implementeren. Vanwege personele wisselingen in onze IT-samenwerking zal dit (pas) in 2023 worden gerealiseerd.

Strategisch risico

Onze reputatie is van belang om ons werk te kunnen blijven doen.

Imagoschade kan leiden tot minder inkomsten, donateurs en vrijwilligers bij de provinciale organisaties, maar ook de sector kan hier schade door leiden. We zijn ons zeer bewust van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, we onderhouden goede relaties met onze stakeholders en zijn transparant in wat we doen. Met de Theory of Change bepalen we hoe we de grootste impact kunnen bereiken. Met behulp van deze theorie brengen we in beeld hoe we werken aan de gestelde impactdoelen. We monitoren en evalueren jaarlijks de voortgang van onze strategie en toetsen de daaraan ten grondslag liggende aannames. Waar nodig stellen we onze strategie bij zonder onze doelstelling uit het oog te verliezen.

Risico – Klacht bij de Europese Commissie

De Provinciale Landschappen hebben ten behoeve van de realisatie van het Nationaal Natuurnetwerk, tot 2011 gebruik gemaakt van een subsidieregeling, de PNB-regeling. Over deze regeling is eind 2008 door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters een klacht ingediend bij de Europese Commissie. Omdat de uitkomst van dit langlopende juridische traject nog ongewis is, kan niet uitgesloten worden dat de Provinciale Landschappen hier financieel nadeel van kunnen gaan ondervinden. Mochten individuele Provinciale landschappen hierdoor financieel in de problemen komen, dan kan dat zijn weerslag hebben op de organisatie van LandschappenNL.

ANBI en CBF

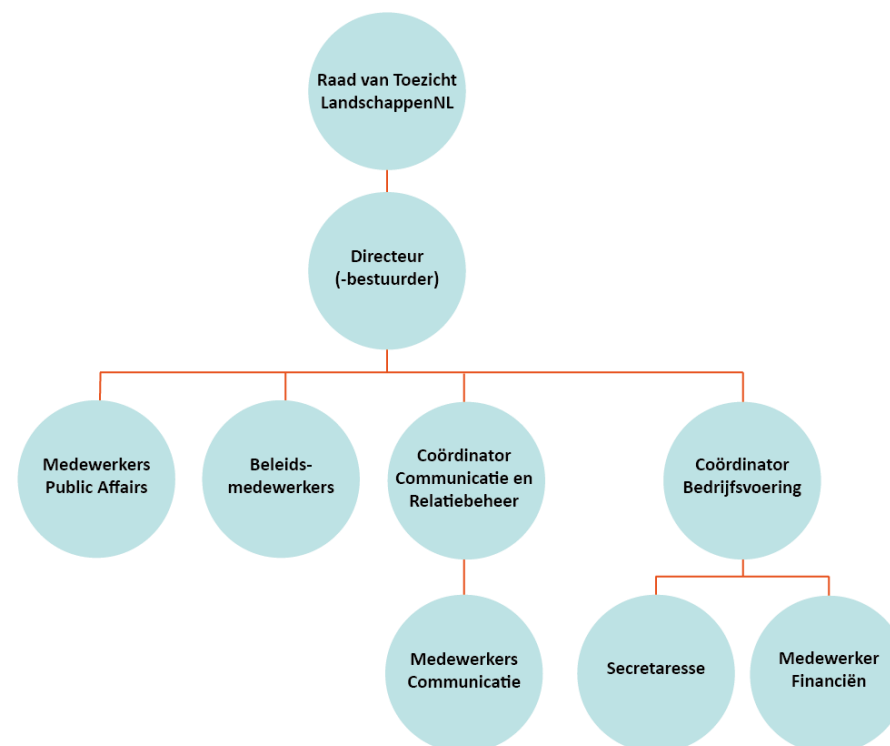
LandschappenNL beschikt over een ANBI-status en is sinds juli 2018 ook erkend door het CBF in categorie C. In oktober is een succesvolle hertoetsing geweest. Verder onderschrijft zowel de directeur-bestuurder als de Raad van Toezicht de code Goed Bestuur. Het jaarverslag inclusief de jaarrekening worden opgesteld conform de Richtlijn Rj650.

Werkorganisatie

Het team van de werkorganisatie bestaat uit twaalf medewerkers en wordt aangestuurd door de directeur. De organisatie ziet er als volgt uit (zie organogram). De medewerker financiën wordt extern ingehuurd.

De organisatie bestond in 2022 uit 11 personen en 9,72 fte (+ 0.2 fte externe inhuur). De verhouding man-vrouw is gelijk en de gemiddelde leeftijd bedroeg op 31 december 50 jaar. De werknemers vallen onder de cao Bos en Natuur (ondernemingsdeel de Landschappen) en zijn daarop ingeschaald. Dit

geldt ook voor de directeur, voor een toelichting, zie jaarrekening Overige toelichtingen-bezoldiging directie.

Arbeidsomstandigheden

De kantoorsluiting als gevolg van advies van de regering duurde tot februari 2022. Het gedeeltelijk thuiswerken blijkt goed te werken voor de medewerkers van LandschappenNL. De flexibiliteit wordt gewaardeerd. Het vele digitale werken levert wel een hoger risico van psychosociale arbeidsbelasting op. Hier hebben we aandacht aan besteed, enerzijds door onze medewerkers technisch optimaal te faciliteren, anderzijds door dit

expliciet aan de orde te brengen in het kantooroverleg. We zijn iedereen blijven stimuleren om contact te blijven zoeken, maar ook te blijven bewegen, bijvoorbeeld door te (lunch)wandelen.

Ziekteverzuim

In 2020 was ons ziekteverzuim fors gestegen. Inmiddels is het verzuim zeer laag.

2022	2021	2020
0,1%	0,3%	8,84%

Kengetallen jaarrekening 2022

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving RJ650 fondsenwervende organisaties. Sinds 2016 is LandschappenNL aangewezen als ANBI en in 2018 is de CBF-erkenning verkregen. In 2022 is de hertoetsing positief verlopen.

De jaarrekening 2022 bestaat uit:

- de balans per 31 december 2022;
- de staat van baten en lasten over het boekjaar 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Naast de continuïteitsreserve, zijn er zeven bestemmingsreserve en een algemene reserve. De uitkomst van de staat van baten en lasten, het resultaat, wordt bij bestuursbesluit over de reserves verdeeld.

Financiële resultaat

Het boekjaar 2022 is afgesloten met een negatief resultaat van € 668.355 ten opzichte van een begroot resultaat van -€ 19.903. Dit wordt veroorzaakt door de drie grote projecten die worden uitgevoerd en waarvan de kosten ten laste komen van de daarvoor gevormde bestemmingsreserves. Als we de verschuivingen in de bestemmingsreserves meenemen in de beschouwing, wordt het genormaliseerde resultaat als volgt:

Resultaat 2022	€	-668.355
Toevoeging/onttrekking aan bestemmingsreserves	€	631.612
Eenmalige onttrekking algemene reserve tbv uit-		
Betaling aan prov. organisaties	€	<u>115.000</u>
Genormaliseerd resultaat 2022	€	78.257

Dit positieve genormaliseerde resultaat wordt vooral veroorzaakt door extra gegenereerde opbrengsten en minder gemaakte kosten voor activiteiten en beheer&organisatie, onder andere als gevolg van de pandemie. Een uitgebreide toelichting staat uiteraard in de jaarrekening.

Het beleid van de stichting is er op gericht om een zo groot mogelijk deel van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen tot de totale baten. Dit percentage kan van jaar tot jaar sterk fluctueren. Het is afhankelijk van een aantal slechts beperkt te beïnvloeden factoren. Het percentage wordt namelijk sterk beïnvloed door het al dan niet afrekenen van projecten en eventuele extra bijdragen van de Postcode Loterij. Het opnemen van een vast percentage per jaar in het beleid is daarom niet zinvol.

Bestedingspercentage	2022	2021	2020	2019	2018	2017
	103%	104%	101%	85%	103%	90%

Het kostenpercentage Beheer en administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en administratie tot de totale lasten. De kosten voor Beheer en administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan één van de doelstellingen. Het beleid van de stichting is er op gericht om deze kosten zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 2%. Ook dit kostenpercentage is maar beperkt te beïnvloeden.

Kostenpercentage	2022	2021	2020	2019	2018
Beheer en administratie	0,95%	0,94%	0,90%	0,87%	0,82%

Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten tot de som van de geworven baten. LandschappenNL is geen fondsenwervende organisatie in de zin dat wij een beroep doen op de 'publieke offervaardigheid'. Dit percentage is dan ook niet van toepassing op LandschappenNL.

Financiële positie

De financiële positie van LandschappenNL is goed.

De solvabiliteit (EV/VV)*100% is per 31 december 2022:

$3.157.899 / 13.916.904 * 100\% = 22,7\%$ (2021: 27,5%, 2020: 33%)

Dit lijkt misschien niet zo hoog, maar zodra de bijdrage van de Postcode Loterij is doorbetaald aan de provinciale organisaties, verandert dit aanzienlijk:

$3.157.899 / 416.904 * 100\% = 757,5\%$ (2021: 950%, 2020: 1500%,)

De liquiditeit van de organisatie per 31 december 2022 is:

$\text{€ } 17.074.802 / \text{€ } 13.916.904 = 1,23$

Dit betekent dat LandschappenNL goed in staat is om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Er is dus geen behoefte aan externe financiering.

Jaarrekening 2022

Inhoud

Balans per 31 december 2022	46
Staat van baten en lasten 2022	46
Resultaatbestemming 2022	47
Grondslagen	48
Toelichting op de balans	51
Toelichting op de staat van baten en lasten	58
Overige toelichtingen en ondertekening	66
Overige gegevens	68
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat	68
Resultaatbestemming 2022	68
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	70
Bijlagen	73
Colofon	77

Balans per 31 december 2022

(na verwerking van de resultaatsbestemming)

	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA		
Materiele vaste activa	12.016	20.803
Financiële vaste activa	<u>1</u>	<u>1</u>
	12.017	20.804
Vlottende activa	5.454	2.264
Vorderingen & overl. activa	28.130	13.780
Overige vorderingen	13.646.375	13.762.242
Debiteuren	283.468	135.873
Liquide middelen	<u>3.045.797</u>	<u>3.783.713</u>
	17.009.223	17.697.871
TOTAAL ACTIVA	17.021.240	17.718.675
PASSIVA		
Reserves		
Continuïteitsreserve	1.100.173	1.100.173
Bestemmingsreserves	1.774.968	2.406.579
Overige reserve	<u>282.758</u>	<u>319.501</u>
	3.157.899	3.826.253
Kortlopende schulden	13.863.341	13.892.421
TOTAAL PASSIVA	17.021.240	17.718.675

Staat van baten en lasten 2022

Baten	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten van particulieren	7.120	0	7.070
Baten van bedrijven	4.500	0	7.000
Baten van loterijorganisaties			
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage	-94.000	0	0
	13.406.000	13.500.000	13.500.000
Baten van subsidies overheden	106.105	pm	93.200
Baten organisaties zonder winstoogmerk	24.631	pm	18.100
Baten als tegenprestatie voor een prod/dienst	15.785	5.000	15.294
Overige baten			
Bijdrage prov. organisaties	1.186.847	1.301.847	1.285.500
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	302.912	pm	166.357
Opbrengst projecten	28.000	5.000	10.000
Overigen, w.o. dividend	0	0	88.374
	1.517.759	1.306.847	1.550.231
Som van de baten	15.081.900	14.811.847	15.190.895

Lasten	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Besteed aan doelstelling			
Doorbetaling bijdrage			
Postcode Loterij			
- kosten derden	13.500.000	13.500.000	13.500.000
- kosten eigen organisatie	0	0	0
Subtotaal	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn			
- kosten derden	805.782	126.500	1.015.895
- kosten eigen organisatie	483.575	483.005	448.304
Subtotaal	1.289.357	609.505	1.464.199
Relatiebeheer, communicatie, PR			
- kosten derden	27.555	48.500	34.987
- kosten eigen organisatie	200.667	200.431	178.279
Subtotaal	228.222	248.931	213.266
Faciliteren en verbinden			
- kosten derden	320.382	61.500	308.980
- kosten eigen organisatie	263.170	262.860	266.897
Subtotaal	583.552	324.360	575.877
Werving	0	0	0
Kosten beheer en administratie	149.130	148.954	149.087
Som van de lasten	15.750.260	14.831.750	15.902.429

Saldo voor financiële baten en lasten	-668.360	-19.903	-711.534
Saldo van fin. baten&lasten	5	0	113
Saldo van baten en lasten	-668.355	-19.903	-711.421

Resultaatbestemming 2022

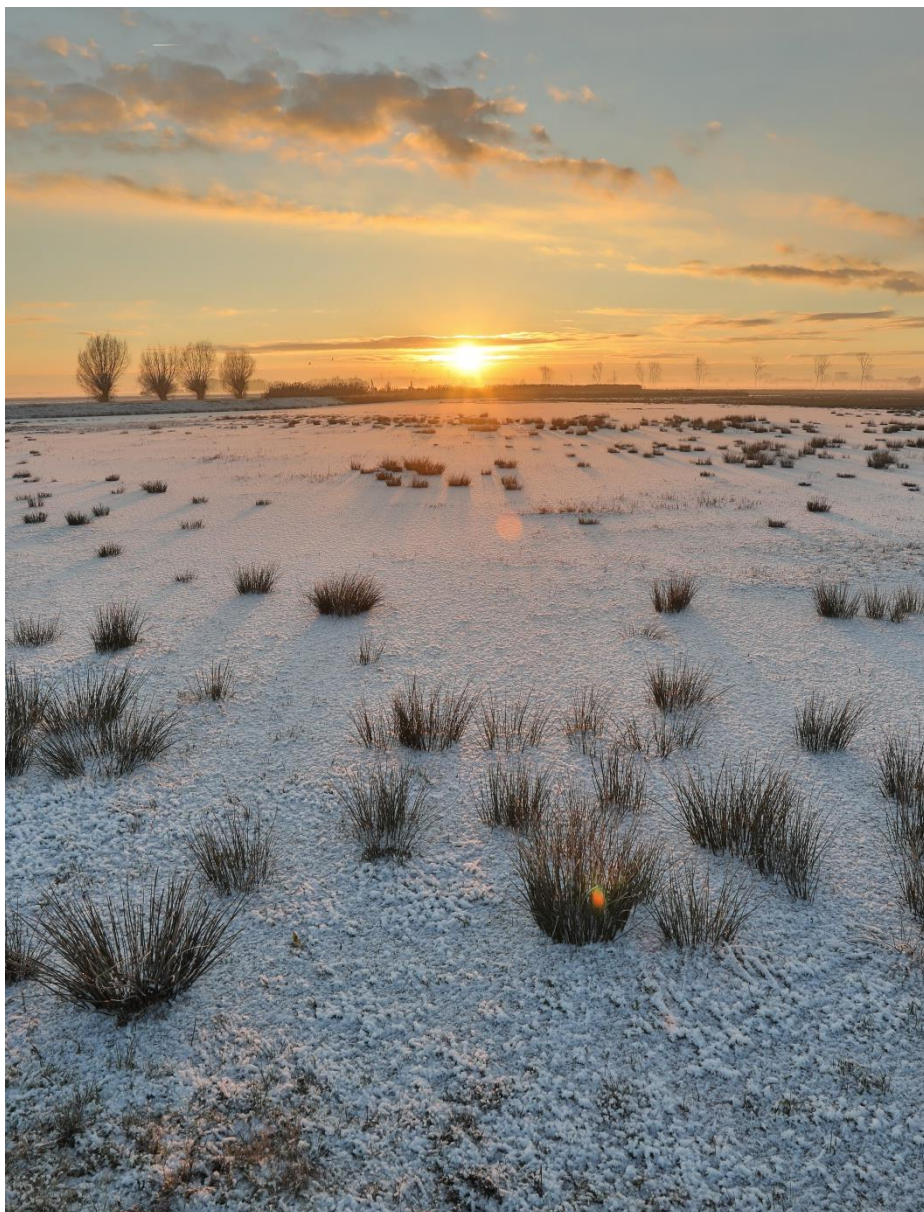
De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat grotendeels te onttrekken aan de bestemmingsreserves, een nieuwe bestemmingsreserve te vormen en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves

Continuïteitsreserve	0
Bestemmingsreserve PrAss	37.160
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	-10.000
Bestemmingsreserve Projecten	36.481
Bestemmingsreserve Groene Strand	-546.604
Bestemmingsreserve Plan Boom	-184.000
Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen	35.351
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0
Algemene reserve	-36.743
	-668.355

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Grondslagen

Algemeen

Stichting LandschappenNL is gevestigd aan de Bunnikseweg 27 in De Bilt. De jaarrekening bevat de financiële informatie van een individuele rechtspersoon. De stichting heeft geen groepsmaatschappijen. Stichting LandschappenNL is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht, onder nummer 62560727.

Doelstelling

Voor het uitvoeren van de statutaire doelstelling, zijn de volgende vier aandachtsgebieden gedefinieerd:

- 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden
- 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn
- 3 – Relatiebeheer, communicatie en PR t.b.v de provinciale organisaties
- 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld en ingericht conform de Richtlijn Jaarverslaggeving Fondsenwervende Organisaties (RJ 650). Daarbij is onderscheid gemaakt naar de gedefinieerde doelstellingen.

De in de jaarrekening verwerkte begroting betreft de begroting zoals die door de bestuurder op 6 oktober 2021 is vastgesteld en op 13 oktober dat jaar door de Raad van Toezicht van LandschappenNL is goedgekeurd, met instemming van de directeurs van de 19 provinciale organisaties.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Het uitbreken van de oorlog in Oekraïne met als gevolg de energiecrisis en hoge inflatie zorgden voor economische onzekerheid. LandschappenNL wordt volledig gefinancierd door de aangesloten provinciale organisaties. Dit betekent wel dat het grootste risico voor LandschappenNL wordt gevormd door de continuïteit van de provinciale organisaties. Ondanks dat de ontwikkelingen op dit moment nog onderhevig aan veranderingen zijn, is het bestuur van mening dat LandschappenNL de huidige situatie kan doorstaan zonder extra steun. Naar de mening van het bestuur van LandschappenNL is het toepassen van de continuïteitsveronderstelling in deze jaarrekening derhalve terecht.

Balans

Materiële vaste activa

Aanschaffingen en investeringen in inventaris, computers en installaties die nodig zijn voor de exploitatie, staan in dienst van de doelstellingen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De stichting bezit geen terreinen of gebouwen.

Financiële vaste activa

Kapitaalbelangen in vennootschappen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd op kostprijs. Eventuele overige financiële vaste activa worden opgenomen tegen nominale waarde, voor zover

noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid.

Vorraad

Er wordt een voorraadadministratie gevoerd voor weidevogeluitgaven. De betreffende artikelen worden tegen historische kostprijs gewaardeerd op de balans. De kostprijs van verkopen wordt ten laste gebracht van de verkoopopbrengst.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorziening worden bepaald op basis van individuele beoordelingen van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Schulden

Onder schulden wordt verstaan de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen van LandschappenNL die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld.

Staat van baten en Lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten van loterijorganisaties

De bijdrage van de Postcode Loterij is een optelsom van de bijdragen die voorheen door De12Landschappen en Landschapsbeheer Nederland werden ontvangen. Deze bijdrage wordt –conform historische verdeling- één op één doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen elk 1/12e van 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties elk 1/12e van 2,25 miljoen. Deze bijdrage wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord.

Bijdragen provinciale organisaties onder Overige baten

De provinciale organisaties betalen allen een gelijke bijdrage aan het samenwerkingsverband voor het uitvoeren van het jaarplan.

Saldo financiële baten en lasten

Onder deze categorie wordt het resultaat van de renteopbrengsten van de liquide middelen verantwoord.

Belastingen

De stichting is niet vennootschapsbelasting-plichtig en niet btw-plichtig, maar voert wel een btw-administratie voor de baten uit verkoop van product of dienst en de één op één doorbelaste kosten.

Toerekening

De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding (schatting) doorbelast aan de aandachtsgebieden. Hierbij is de doorbetaling van de Postcode Loterij-gelden buiten beschouwing gelaten, aangezien dit op jaarbasis een verwaarloosbaar aantal uren betreft. In de berekening is uitgegaan van 11 personen, 9,9 fte. De toerekening is als volgt:

1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden	0 fte	0%
2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	4,4 fte	44%
3 – Relatiebeheer, communicatie en PR	1,8 fte	18%
4 – Faciliteren, verbinden en versterken	2,4 fte	24%
Beheer en administratie	1,4 fte	14%

Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa	31-12-2022	31-12-2021
Inventaris	20.803	31.420
Investerings	0	0
	20.803	31.420
Afschrijving boekjaar	8.787	10.617
Totaal	12.016	20.803

In 2022 zijn geen investeringen gedaan. Inventaris wordt in vijf jaar afgeschreven, apparatuur in drie jaar. In 2022 zijn geen desinvesteringen gedaan. Ook hebben geen overige waardeverminderingen en terugnemingen plaatsgevonden.

Financiële vaste activa	31-12-2022	31-12-2021
Deelneming	1	1

LandschappenNL is eigenaar van 25 aandelen (25%) in de BV Buitenleven Vakanties. De andere aandelen zijn in handen van Natuurmonumenten (25%) en Staatsbosbeheer (50%).

De aandelen worden gewaardeerd op kostprijs omdat LandschappenNL geen financieel voordeel geniet dan wel geen doel heeft om gelden te verkrijgen uit deze deelneming. Slechts één van de drie commissarissen is benoemd door LandschappenNL; er is een directeur die geheel zelfstandig -onder

toezien oog van de Raad van Commissarissen- de BV leidt en er is geen financieringslijn met Buitenleven BV. Eventueel ontvangen dividenden worden doorgestort naar de eigenaren van de vakantiewoningen: de provinciale Landschappen. Op basis van bovenstaande is de feitelijke situatie anders dan het wettelijke vermoeden van invloed van betekenis en daarom worden de aandelen gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde.

Flottende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Voorraad totaal	5.454	2.264

De voorraad betreft diverse weidevogelmateriaal (stalkaarten, veldgids weidevogelbescherming op gras-en bouwland ed).

Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Totaal Vooruitbetaalde posten	28.130	13.780

De post bestaat uit meerdere kleinere bedragen van bijvoorbeeld abonnementen, licenties en lidmaatschappen waarvan het opgenomen deel betrekking heeft op het volgende boekjaar.

Overige vorderingen

	31-12-2022	31-12-2021
Overige vorderingen	13.617.458	13.745.000
Nog te factureren	28.916	17.242
Totaal	13.646.375	13.762.242

De grootste post wordt gevormd door de overige vorderingen. Deze bestaat uit de nog te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij (13,5 miljoen). Dit bedrag komt uit de opbrengsten van de loterij uit 2022 en wordt doorgaans eind eerste kwartaal van het jaar er op uitgekeerd aan de partners. Daarnaast zit hier nog een aantal posten in van nog te ontvangen subsidiebedragen.

Debiteuren

	31-12-2022	31-12-2021
Debiteuren	283.468	82.310
Rekening bij debiteuren	0	0
	283.468	82.310

De post debiteuren omvat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de provinciale organisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd. Het grootste gedeelte had te maken met de facturering van kosten voor de Projectgroep Assurantiën. De andere posten hebben o.a. te maken met Meetnet Landschapselementen en juridische-kosten. Bij het opmaken van de jaarrekening is het grootste gedeelte reeds voldaan. Een voorziening dubieuze debiteuren is niet nodig geacht.

Liquide middelen

	31-12-2022	31-12-2021
Totaal	3.045.797	3.783.713

De liquide middelen betreffen rentedragende, vrij opneembare tegoeden bij banken. De stichting heeft geen beschikking over een kredietfaciliteit in rekening-courant.

Passiva

Continuïteitsreserve

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	1.100.173	1.100.173
Toename resultaat bestemming	0	0
	1.100.173	1.100.173
Afname/onttrekking	0	0
Stand per 31 december	1.100.173	1.100.173

De continuïteitsreserve is bedoeld als reserve bij onvoorziene omstandigheden en is daarom niet vastgelegd maar vrij beschikbaar. Volgens de VFI-richtlijn Reserves Goede Doelen kan hiervoor een reserve worden aangehouden van maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Het bestuur en de Raad van Toezicht hebben bepaald dat de reserve 1x bedraagt. Onder kosten van de werkorganisatie wordt verstaan: kosten eigen personeel, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en kosten voor het faciliteren van de diverse gremia zoals Raad van Toezicht en directeuren. In december 2022 heeft de RvT samen met de bestuurder de reserves nogmaals tegen het licht gehouden en daarin geen aanleiding gezien de omvang te wijzigen. De continuïteitsreserve is opnieuw vastgesteld.

Bestemmingsreserve PrAss

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	246.845	252.562
Toename	37.160	0
	284.005	252.562
Afname/onttrekking	0	5.717
Stand per 31 december	284.005	246.845

De Projectgroep Assurantiën (PrAss) heeft alle verzekeringen van de twaalf provinciale Landschappen ondergebracht in een collectieve polis. Jaarlijks betalen de twaalf Landschappen een percentage van de premie aan de Projectgroep Assurantiën. Deze bijdrage wordt onder andere aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om steekproefsgewijs taxaties te (laten) doen van verzekerde objecten en het apparaat te onderhouden. Het resultaat komt ten laste/gunste van de bestemmingsreserve. De reserve is gemaximeerd op 250.000. Met ingang van 1 januari 2016 is de Bestemmingsreserve PrAss volledig overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s). De toename is het resultaat van uitgestelde activiteiten die in 2022 waren voorzien, maar uiteindelijk pas in 2023 zullen worden uitgevoerd. Daarom heeft het bestuur besloten deze overschrijding van het maximum eenmalig toe te staan.

Bestemmingsreserve Klinkenbergh

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	41.740	41.740
Toename	0	0
	41.740	41.740
Afname/onttrekking	10.000	0
Stand per 31 december	31.740	41.740

Deze reserve is bedoeld om eens per drie jaar een prijs (€ 10.000) en een penning uit te reiken aan een persoon die opmerkelijke prestatie heeft verricht op het gebied van natuur, landschap en erfgoed. In 2022 is de prijs toegekend aan natuurfilmer Ruben Smit.

Met ingang van 2016 is de Bestemmingsreserve Klinkenberghfonds overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s).

Bestemmingsreserve Projecten

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	108.022	236.825
Toename	71.500	30.000
	179.522	266.825
Afname/onttrekking	35.019	158.803
Stand per 31 december	144.503	108.022

Deze bestemmingsreserve bevat voor een aantal gespecificeerde projecten gereserveerde gelden, zoals Natuurwerkdag en Bijen&Biodiversiteit. In 2021 is een bedrag aan deze reserve toegevoegd dat ontvangen is van de RCE.

Dit bedrag heeft betrekking op (kosten voor) activiteiten die in 2022 zijn uitgevoerd. Het grootste deel van de onttrekking komt daaruit voort. De andere onttrekkingen met Bijen&Biodiversiteit en Natuurwerkdag. De toename is het gevolg van een ontvangst in 2022 voor het project 'Groene Vrijwilligers Gouden Investering' dat vanaf 2023 zal worden uitgevoerd. Daarnaast is een drietal projecten doorgeschoven naar 2023 waardoor deze reservering nodig is.

Bestemmingsreserve Groene Strand

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	1.593.056	2.226.982
Toename	0	0
	1.593.056	2.226.982
Afname/onttrekking	546.604	633.926
Stand per 31 december	1.046.453	1.593.056

Deze bestemmingsreserve is voor het Postcode Loterij project 'Groene Strand'. De kustlandschappen werken samen met een aantal externe partijen aan het terugbrengen van natuur op de Nederlandse stranden. Dit gebeurt in samenwerking met groepen vrijwilligers in de vorm van strandcommunities. Het project heeft een looptijd van ca 4 jaar en zal in 2024 worden afgerond.

Bestemmingsreserve Plan Boom

Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	298.900	394.900
Toename	0	0
	298.900	394.900
Afname/onttrekking	184.000	105.000
Stand per 31 december	114.900	298.900

Deze bestemmingsreserve is voor het Postcode Loterij project 'Plan Boom'. De penvoerder hiervan is de Natuur en Milieufederatie, LandschappenNL is medeaanvrager. Met Plan Boom worden in een periode van vier jaar 10 miljoen bomen geplant. Deze zullen bijdragen aan een gezondere leefomgeving en herstel van biodiversiteit. Het project loopt tot en met 2024.

Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen

	2022	2021
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	88.200	0
Toename	35.351	88.200
	123.551	88.200
Afname	0	0
Stand per 31 december	123.551	88.200

Deze bestemmingsreserve is gevormd om verbeteringen aan het Meetnet Landschapselementen te financieren. Het Meetnet landschapselementen bestaat uit een overzicht van periodiek geïnventariseerde en gemonitorde gebieden (120) in ons land ter grootte van 250 tot 750 ha. Het inventariseren en monitoren wordt door de 12 provinciale landschapsbeheerorganisaties gedaan. Daarbij worden in het veld alle aanwezige opgaande landschapselementen (bijv. knotbomen, houtwallen, geriefhoutbosjes) en poelen geïnventariseerd en gemonitord. Dit wordt samengebracht in één overzicht.

De toename is afkomstig uit subsidie van de RCE.

Bestemmingsreserve nagekomen kosten LBN / D12L

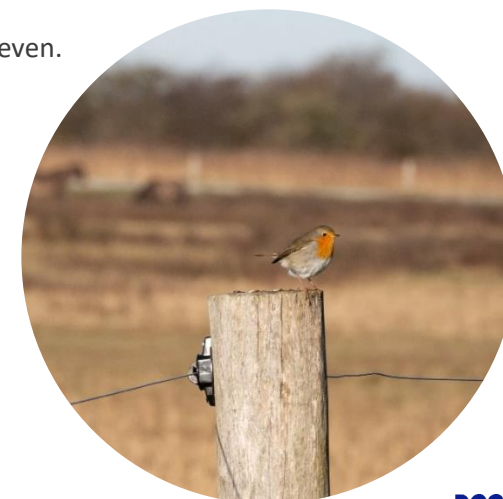
Het verloop van deze post is als volgt:

	2022	2021
Stand per 1 januari	38.816	38.816
Toename	0	0
	38.816	38.816
Afname	0	0
Stand per 31 december	38.816	38.816

Bij het opheffen van de stichting Landschapsbeheer Nederland per 1 mei 2018 is afgesproken dat een gedeelte van de resterende middelen zou worden geschonken aan LandschappenNL ter dekking van eventuele resterende/toekomstige kosten. LandschappenNL treedt op als gegevensbewaarder boeken en bescheiden.

Het bestuur van Stichting Unie van provinciale Landschappen (De12Landschappen) heeft de resterende middelen aan LandschappenNL gegeven om in de komende jaren zaken aangaande De12Landschappen te kunnen betalen.

De Stichting is begin 2022 opgeheven.

Algemene reserve

	2022	2021
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	319.501	245.677
Toename	78.257	73.824
	397.758	319.501
Afname	115.000	0
Stand per 31 december	282.758	319.501

In 2022 is een deel van de algemene reserve teruggegeven aan de provinciale organisaties in de vorm van een korting op de jaarbijdrage. Dit is de afname. Na bestemming van het resultaat resteert een positief saldo van € 78.257 dat aan de algemene reserve wordt toegevoegd. De intentie is om een deel van deze reserve wederom terug te storten naar de provinciale organisaties.

Kortlopende schulden

	31-12-2022	31-12-2021
Totaal crediteuren	13.649	43.649

De post crediteuren omvat veel verschillende posten: onder andere de standaard maandelijkse kosten en rekeningen die aan het eind van het jaar zijn ontvangen nadat de laatste betalingen waren verwerkt.

Omzetbelasting

	31-12-2022	31-12-2021
Aangifte vierde kwartaal	18.062	5.283
Totaal belastingen	18.062	5.283

De post belastingen wordt gevormd omdat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de provinciale organisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd.

Salarissen en sociale lasten

	31-12-2022	31-12-2021
Loonheffing	0	0
Pensioenpremie	19.242	24.954
Overige sociale lasten	946	1.104
Reservering vakantiegeld	32.321	31.408
Reservering verlofuren	15.818	15.468
Totaal salarissen en sociale lasten	60.775	72.932

Overige kortlopende schulden

	31-12-2022	31-12-2021
Te verwachten kosten	38.220	26.901
Overige schulden	57.243	55.540
Doorbelasting NS Businesscard	979	616
Nog te betalen posten	13.633.938	13.687.500
Totaal Overige kortlopende schulden	13.730.379	13.770.557

De te verwachten kosten omvatten o.a. de kosten voor de jaarrekeningcontrole, te betalen partnerbijdragen voor Plan Boom en kosten voor de OZB van 2021/2022. De overige schulden omvatten met name nog te betalen kosten voor juridische bijstand en veiligheidszorg.

De nog te betalen posten betreft voornamelijk de doorbetaling aan de provinciale organisaties van de in 2023 te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij over de loterij-inkomsten uit 2022.

Stichting LandschappenNL heeft ultimo 31-12-2022 de volgende verplichtingen:

	Schuld < 1 jr	Schuld >1 en <5 jr	Schuld > 5jr
Huurverplichting pand Incl. servicekn en W	37.731	25.134	0
Energiecontract G&L	1.225	0	
IT-servicecontract incl copierlease	25.063	25.063	0
Leaseverplichting auto	8.988	15.729	0

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

Baten van particulieren

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten van particulieren	7.120	0	7.070

In 2021 is een schenking ontvangen ter doorbetaling aan een aantal gespecificeerde provinciale organisaties.

Baten van Bedrijven

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten van bedrijven	4.500	0	7.000

In 2021 is een schenking (7.000) ontvangen voor herstel en bescherming van natuur dankzij een cartridge inzamelingsactie door Handyman.

Baten van loterijorganisaties

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage	0	0	0
Toegezegde projectbijdrage	-94.000	0	0
	13.406.000	13.500.000	13.500.000

Dit betreft de ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij. De oorsprong van dit bedrag zit in de voorheen afzonderlijke bijdragen aan De12Landschappen (11,25 miljoen) en Landschapsbeheer Nederland (2,25 miljoen). Deze beide bedragen worden in gelijke delen volledig verdeeld over de provinciale organisaties (voor verdere uitleg, zie lasten).

De negatieve bijdrage heeft betrekking op een begrotingswijziging van Plan Boom. Door het wegvallen van IKL en andere wijzigingen is de eerder toegezegde bijdrage van 500k voor LandschappenNL met 94k verlaagd.

Baten subsidies van overheden

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Subsidie	106.105	0	93.200

In 2022 zijn bijdragen ontvangen voor deelname aan de Monitor Landschap van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en voor activiteiten die voortvloeien uit het Aanvalsplan Landschapselementen. Met de baten uit de Monitor Landschap worden verbeteringen aan het Meetnet gefinancierd. Daarnaast heeft het ministerie van LNV met terugwerkende kracht een bijdrage geleverd voor de bijdragen die LandschappenNL in 2021 en 2022 heeft geleverd aan Programma Natuur. Als laatste is een bedrag ontvangen voor de inspanningen in het Life IP project Natuurlijke Klimaatbuffers.

Baten van andere organisaties zonder winstoogmerk

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten ander organisaties	24.631	pm	18.100

In 2022 heeft LandschappenNL meegewerkt aan een project van Sovon voor het ontwikkelen van kaders voor een uniforme verzameling en opslag van

boerenlandvogelgegevens in de verschillende databases van Sovon, Landschappen NL en de Bond van Friese Vogelwachten.

LandschappenNL is een van de samenwerkende partners in het Postcodeloterij project 'Groene Vrijwilligers Gouden Investering', waarvan de Vogelbescherming de hoofdaanvrager is.

Baten als tegenprestatie voor een product of dienst

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Opbrengst uren derden	14.517	5.000	16.904
Resultaat publicaties en administratieve dienstverl.	1.268	Pm	-1.610
	15.785	5.000	15.294

De opbrengst uren voor derden betreffen onder andere opdrachten van BIJ12 tot auditing van certificering.

Overige baten

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Bijdrage prov. organisaties	1.186.847	1.306.847	1.285.500
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	302.912	pm	166.357
Opbrengst projecten	28.000	pm	10.000
Dividend Buitenleven	0	0	88.374
	1.517.759	1.306.847	1.550.231

In 2022 is een deel van de algemene reserve teruggegeven aan de provinciale organisaties in de vorm van een korting op de jaarbijdrage, vandaar dat de realisatie niet overeenstemt met de begroting. De overige baten bestaan uit een diversiteit aan posten die hieronder afzonderlijk worden toegelicht.

Bijdrage provinciale organisaties

De kosten voor het uitvoeren van het jaarplan van LandschappenNL worden volledig betaald door de provinciale Landschappen en Landschapsbeheerorganisaties. De organisaties betalen dezelfde bijdrage. De combi-organisaties betalen het dubbele.

Opbrengst projecten

Voor de landelijke Natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november, wordt naast eigen middelen ook een bijdrage aan partnerorganisaties gevraagd. Dit jaar hebben zowel Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Triodos Foundation en het Fonds NME van de Van Dijk Nijkamp Stichting bijgedragen.

Dividend Buitenleven

Dit betreft de uitkering van dividend uit de BV Buitenleven waar LandschappenNL voor 25% aandeelhouder in is. Het dividend wordt volledig doorbetaald naar rato van omzet van de vakantiehuisjes van de deelnemende Landschappen. In 2022 is geen dividend uitgekeerd.

Opbrengsten van één op één doorbelaste kosten

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Juridische ondersteuning	190.247	0	86.105
Bijdrage VBNE	71.527	0	71.403
PostNL verhuisservice	3.085	0	2.824
Buitenlandse reis	30.439	0	0
Overige doorbelastingen	7.614	0	6.025
	302.912	pm	166.357

De **opbrengsten van één op één doorbelaste kosten** zijn voor projecten/activiteiten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. De kosten worden voorgesloten door LandschappenNL en doorberekend aan de deelnemende organisaties. Van een aantal posten is vooraf geen inschatting te maken, daarom wordt de totale post “pm” opgenomen. Het netto resultaat van al deze activiteiten is “0”.

Lasten

Toelichting bestedingen

	Besteed aan aandachtsgebieden						Totaal realisatie 2022	Totaal begroot 2022	Totaal realisatie 2021
	1. Doorbetaling Postcode Loterijgelden	2. Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	3. Marketing, communicatie en PR	4. Faciliteren, verbinden, versterken	Werving	Beheer en administratie			
Afdrachten aan verbonden organisaties	13.500.000	-	-	-	-	-	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Kosten derden	-	805.782	27.555	320.382	-	-	1.153.719	236.500	1.359.861
Personeelskosten	-	413.205	171.466	224.873	-	127.428	936.972	949.500	889.263
Huisvestingskosten	-	18.660	7.743	10.155	-	5.755	42.313	47.000	38.092
Kantoor- en algemene kosten	-	51.710	21.458	28.142	-	15.947	117.257	98.750	115.213
Afschrijving en rente									
Totaal	13.500.000	1.289.357	228.222	583.552	0	149.130	15.750.260	14.831.750	15.902.429

Per aandachtsgebied is een bedrag opgenomen voor kosten derden en kosten voor de eigen organisatie. De kosten derden betreffen alle kosten van de bijbehorende projecten. De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding doorbelast aan de aandachtsgebieden. Deze kosten worden bij de Grondslagen toegelicht.

*LandschappenNL heeft geen wervingskosten gerealiseerd. Het percentage wervingskosten ten opzichte van de baten bedraagt 0%.

Het totaal van de bestedingen aan doelstellingen ten opzichte van de gerealiseerde baten betreft 103,4 %. Als we de bijdragen van de Postcode Loterij buiten beschouwing laten bedraagt dit 125 %.

Lasten besteed aan aandachtsgebieden

Aandachtsgebied 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden

De ontvangen bijdrage van € 13,5 miljoen van de Postcode Loterij wordt – conform historische verdeling – één op één doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen 1/12e van € 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties 1/12e van € 2,25 miljoen. Deze bijdrage wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord. Volgens de RJ650 dienen partners de bate te verantwoorden in het jaar dat deze is toegezegd. De ontvangst en dus ook doorbetaling van de Loterijbijdrage over 2022 wordt feitelijk pas in 2023 gerealiseerd.

Aandachtsgebied 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Politieke en bestuurlijke zichtbaarheid	22.749	27.500	28.837
Europa en internationaal	9.259	10.000	6.602
Natuurwerkdag	74.917	50.000	85.534
Symposium landschap	13.294	15.000	0
Extern jaarverslag	-500	2.500	1.000
Progr burgerbetrokkenheid + Groene vrijwilliger	1.496	4.000	2.160
Diverse projecten	3.207	7.000	3.500
Actualiteiten	37.340	12.500	15.445
Subtotaal	162.584	128.500	143.077
Bijen en biodiversiteit	6.595	0	133.802
Groene Strand	546.604	0	633.926
Plan Boom	90.000	0	105.000
Leestekens (nagekomen)	0	0	90
	805.782	128.500	1.015.895

In 2022 konden we weer een Natuurwerkdag als vanouds organiseren. Naast de ‘gewone’ is ook de Natuurwerkdag junior georganiseerd. Hiervoor zijn aanvullende fondsen geworven.

De andere grote overschrijding zit bij actualiteiten waarop de kosten drukken van de uitwerking die onderzoeksbureau CLM heeft gemaakt van optimale inzet van landschapselementen. Dit betrof een opdracht van LandschappenNL met financiering van de RCE.

Niet in de begroting zaten de kosten voor de nieuwe projecten Bijen&biodiversiteit, Groene Strand en Plan Boom. Deze kosten worden gedekt door de respectievelijke bestemmingsreserves.

Aandachtsgebied 3 – Relatiebeheer, communicatie, PR

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Relatiebeheer fondsen	0	1.000	0
Planontwikkeling Postcode loterij	1.323	2.000	1.924
Communicatieplan	2.000	8.000	5.211
Promotie profilering advertenties	24.232	37.500	27.851
	27.555	48.500	34.987

De activiteiten die onder deze doelstelling vallen omvatten vooral personele inzet. Er is wederom veel geïnvesteerd (qua ureninzet) in digitale media. Het relatiebeheer met de Postcode Loterij, o.a. communicatieplan, is met name een tijdsinvestering. De vernieuwing van websites is doorgeschoven naar 2023.

Aandachtsgebied 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Operationele facilitering	15.400	17.000	15.992
Database boerenlandvogels	5.588	5.500	4.276
Cao gerelateerde kosten	0	1.500	135
Themadagen	2.862	5.000	3.033
Impact	831	22.500	19.360
Subtotaal	24.681	51.500	39.796
Één-op-één doorbelaste kosten	302.912	0	166.357
Saldo Projectgroep Assurantiën	-37.160	0	5.717
Doorbetaling dividend Buitenleven	0	0	88.374
Kosten (resultaat) Meetnet			
Landschapselementen	-1.051	0	1.735
Klinkenberghprijs	10.000	10.000	0
Overige kosten o.a. doorbetalen donaties	21.000	0	7.000
	<u>320.382</u>	<u>52.500</u>	<u>308.980</u>

De kosten derden van aandachtsgebied Faciliteren bestaat uit een diversiteit aan posten. Een belangrijk onderdeel van facilitering is het regelen van vergaderingen en bijeenkomsten voor de provinciale organisaties. Het gaat hierbij om een aantal vaste overlegstructuren, maar bijvoorbeeld ook themabijeenkomsten. Deze zijn in 2022 deels fysiek en deels online gevoerd. De impactmeting van 2021 is in 2022 afgerond, waardoor de impactmeting van 2022 in 2023 zal worden gerealiseerd. Al met al zijn minder kosten gemaakt dan begroot (subtotaal).

Eén op één doorbelaste kosten

Voor een overzicht van deze kosten verwijzen we naar de toelichting op de baten eerder dit verslag. Deze kosten worden allemaal doorbelast waardoor het nettoresultaat van de afzonderlijke posten feitelijk nul is. Het betreft activiteiten waar een deel van de provinciale organisaties –facultatief– aan deel kan nemen. De kosten worden omgeslagen over de deelnemers. In sommige gevallen (zoals bij PrAss) is LandschappenNL ook zelf deelnemer. De eigen kosten worden verantwoord bij de uitvoeringskosten eigen organisatie.

Saldo Projectgroep Assurantiën

De projectgroep Assurantiën beheert de verzekeringsportefeuille van de twaalf Landschappen. Landschappen betalen een jaarlijkse fee die onder andere wordt aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om experts in te schakelen om ons bij bepaalde zaken bij te staan, zoals bijvoorbeeld brandveiligheid en asbest. In 2022 zou een steekproef herbouwwaarden worden uitgevoerd, maar is om meerdere redenen uitgesteld naar 2023. De baten bedroegen €128.865 de lasten € 91.704. Het saldo van € 37.160 wordt toegevoegd aan de reserve.

Saldo Meetnet Landschapselementen

In 2021 is met alle Landschapsbeheerorganisaties een langjarige afspraak gemaakt over het Meetnet Landschapselementen. Jaarlijks betalen de organisaties een fee die wordt aangewend om de coördinator van het project te betalen. Dit gebeurt in principe kosten neutraal. Daarnaast heeft LandschappenNL een bestemmingsreserve gevormd voor incidentele uitgaven voor verbetering van het Meetnet. In 2022 is bijvoorbeeld gestart met een project om vrijwilligers voor het Meetnet te kunnen inzetten. Hiervoor is eerder al een bijdrage ontvangen van het Dinamo Fonds.

Wervingskosten

Aangezien LandschappenNL vooralsnog geen fondsen werft en daarmee geen beroep doet op de 'publieke offervaardigheid', zijn er geen wervingskosten.

Kosten beheer en administratie

Een deel van de kosten eigen organisatie betreft kosten voor beheer en administratie. Dit betreft de kosten van secretariaat, financiële administratie en directie. Op basis van salariskosten die hier aan toegerekend kunnen worden zijn de overige kosten eigen organisatie naar rato verdeeld over de doelstellingen en over de beheer en administratiekosten. Zie ook paragraaf Toerekening eerder in dit verslag.

Specificatie uitvoeringskosten eigen organisatie

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Personeel	936.972	949.500	889.263
Huisvestingskosten	42.313	47.000	38.092
Bureau en organisatiekosten	63.303	68.250	61.142
Overige algemene kosten	53.954	30.500	54.071
	<u>1.096.541</u>	<u>1.095.250</u>	<u>1.042.568</u>

De uitvoeringskosten eigen organisatie worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Personeel

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Salaris	658.062	661.000	642.945
Sociale lasten	99.806	107.000	99.858
Pensioenlasten	99.802	94.000	92.318
Reiskosten woon-werk	9.327	10.000	6.290
Ziekengeldverzekering	21.918	19.000	20.749
Studie/opleiding	9.097	10.000	2.471
Inhuur personeel	34.474	30.000	26.668
Overige personeelskosten	9.903	9.500	7.100
Ontvangen ziekengeld	-9.969	0	-4.803
Projectfinanciering medew.	-12.899	-11.000	-12.988
Reservering verlofuren	350	pm	-3.799
Reis- en verblijfkosten	17.101	20.000	11.286
	<u>936.972</u>	<u>949.500</u>	<u>889.263</u>

In 2021 heeft een aantal collega's een (tijdelijke) contractuitbreiding gekregen als gevolg van grote projecten, dit is in 2022 voortgezet. Vrijwel alle posten zijn wat lager uitgevallen dan begroot. Per saldo zijn de werkelijke kosten daarom veel lager dan begroot.

Huisvestingskosten

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Huur	27.236	30.000	26.186
Servicekosten / GWL	10.762	14.500	10.178
Overige huisvestingskosten	4.315	2.500	1.729
	<u>42.313</u>	<u>47.000</u>	<u>38.092</u>

De huur en servicekosten zijn binnen de begroting gerealiseerd.

Bureau- en organisatiekosten

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
ICT-kosten, incl afschrijving	40.672	38.500	36.613
Kantoor, drukwerk, porto telefoon, kopieer	6.639	10.000	7.530
Abonnementen, literatuur	3.902	4.000	3.552
Verzekeringen	1.739	3.000	3.668
CBF-keur	2.866	5.000	2.805
Bestuurskosten	2.757	1.500	2.738
Representatiekosten	1.443	2.000	1.408
Overige bureau- en organisatiekosten	3.286	4.000	2.829
	<u>63.303</u>	<u>68.250</u>	<u>61.142</u>

Met een aantal verschillen tussen posten vallen de totale kosten voor bureau en organisatie binnen de begroting.

Overige algemene kosten

	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Accountantskosten/advies	32.065	30.000	28.015
Kosten rente bank	21.889	500	26.056
	<u>53.954</u>	<u>30.500</u>	<u>54.071</u>

De kosten zijn fors hoger dan begroot. Dit heeft te maken met de negatieve creditrente die de banken sinds 2021 in rekening brengen. Inmiddels is de negatieve creditrente niet meer van toepassing.

Overige toelichtingen en ondertekening

Beloning bestuurders

De leden van de Raad van Toezicht van LandschappenNL ontvangen geen bezoldiging. Ook zijn aan de bestuursleden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Aan de leden zijn in 2022 geen reiskostendeclaraties uitbetaald.

Bezoldiging directie

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) blijft binnen het maximum van € 130.699 (1 FTE/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen organisaties. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 162.284 per jaar.

In het beloningsbeleid directie, is opnieuw vastgesteld in de vergadering van 7 december 2022, is de maximumnorm voor het jaarinkomen vastgesteld aan de hand van de BSDscore. Deze bedraagt 420 punten en komt daarmee in categorie H, met een maximaal jaarinkomen van € 130.699 (1 fte/12 mnd.).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg (2022 in €/1fte/12mnd) €114.395.

De belastbare vergoeding en bijtelling betreffen geheel de bijtelling wegens privé gebruik van de bedrijfsauto. De pensioenlast betreft het werkgeversdeel van de aan het bedrijfstakpensioenfonds verschuldigde premie. Aan de directeur zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Dienstverband	Directeur	
	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd
Aard dienstverband	Full time (37)	Full time (37)
Uren	2022	2021
Periode		
Bezoldiging		
Brutoloon/salaris	106.011	103.031
Vakantiegeld	8.384	8.072
Vaste eindejrsuitkering	n.v.t.	n.v.t.
Jubileumuitkering/ uitbetaling niet opgenomen vakantiedagen	n.v.t.	n.v.t.
Jaarinkomen directeur	114.395	111.103

Belaste vergoedingen/ bijtellingen (auto)	6.553	6.407
Pensioenlasten wg-deel	8.607	8.400
Pensioencompensatie	10.050	10.158
Overige beloningen op termijn/ uitkering einde dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
	139.605	132.999

Ondertekening van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld en vastgesteld door de directie van de stichting.

De Bilt, 30 juni 2023,

Dr. ir. H.H. Bartelink, directeur-bestuurder

Goedkeuring van de jaarrekening

De jaarrekening is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van de stichting.

De Bilt, 30 juni 2023

J. Vos, voorzitter

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In de statuten is geen bepaling opgenomen betreffende de bestemming van het resultaat.

De resultaatbestemming wordt vastgesteld door de directeur-bestuurder en ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Toezicht.

Resultaatbestemming 2022

De jaarrekening 2022 is goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 30 juni 2023. De Raad van Toezicht heeft de resultaatbestemming vastgelegd conform het besluit van de directeur-bestuurder.

De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat grotendeels te onttrekken aan de bestemmingsreserves en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves

Continuïteitsreserve	0
Bestemmingsreserve PrAss	37.160
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	-10.000
Bestemmingsreserve Projecten	36.481

Bestemmingsreserve Groene Strand	-546.604
Bestemmingsreserve Plan Boom	-184.000
Bestemmingsreserve Meetnet	
Landschapselementen (nieuw)	35.351
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0
Algemene reserve	-36.743
	<u>-668.355</u>

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting LandschappenNL

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting LandschappenNL te De Bilt gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting LandschappenNL per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting LandschappenNL zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag raad van toezicht;
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties” en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag raad van toezicht, het bestuursverslag, de overige gegevens en de bijlagen, in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico

dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Breda, 14 juli 2023

MAZARS N.V.

w.g. drs. A.N. Terstegen RA

Bijlagen

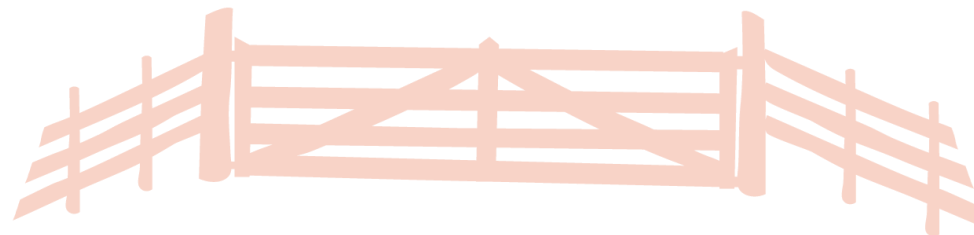
Begroting 2023

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht op 12 oktober 2022.

Baten rubriek	2023 Begroting	2022 Begroot	2021 Realisatie
TOTAAL BATEN PARTICULIEREN	0	0	7.070
TOTAAL BATEN BEDRIJVEN	0	0	7.000
Baten loterijorganisaties			
Ontvangen bijdrage Postcode Loterij	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage Postcode Loterij	0	pm	0
TOTAAL BATEN LOTERIJORGANISATIES	13.500.000	13.500.000	13.500.000
TOTAAL BATEN SUBSIDIES EN OVERHEDEN	0	0	93.200
TOTAAL BATEN ORGANISATIES ZONDER WINSTOOGMERK	0	0	18.100
Baten als tegengestelde prestatie voor de levering van prod/dienst			
Opbrengst uren voor derden	5.000	5.000	16.904
Opbrengst congres	0	0	0
Resultaat publicaties / admin dienstverlening	0	0	-1.610
TOTAAL BATEN ALS TEGENPRESTATIE	5.000	5.000	15.294
Overige baten			
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	pm	0	166.357
Opbrengst Natuurwerkdag + Projecten	5.000	5.000	10.000
Bijdrage provinciale organisaties	1.336.728	1.301.847	1.285.500
Dividend Buitenleven	pm	0	88.374
Overige opbrengsten	0	0	0
inleg LBN	0	0	0
inleg D12L	0	0	0
TOTAAL OVERIGE BATEN	1.341.728	1.306.847	1.550.231
SOM VAN DE BATEN	14.846.728	14.811.847	15.190.895

Kosten rubriek	0. Postcode Loterij	A. Zichtbaar- heid etc.	B. Fondsen- werving, etc	C. Faciliteren, etc	Beheer en admin.	2023 Begroting	2022 Begroot	2021 Realisatie
Uitvoeringskosten eigen organisatie								
Totaal personeel	-	417.100	165.870	248.320	138.710	970.000	929.500	877.977
Reis- en verblijfskosten	-	8.600	3.420	5.120	2.860	20.000	20.000	11.286
Totaal huisvestingskosten	-	20.210	8.037	12.032	6.721	47.000	47.000	38.092
Totaal bureau- en organisatiekosten	-	29.348	11.671	17.472	9.760	68.250	68.250	61.142
Totaal overige algemene kosten	-	14.405	5.729	8.576	4.791	33.500	30.500	54.071
TOTAAL UITVOERINGSKOSTEN EIGEN ORGANISATIE	-	489.663	194.726	291.520	162.841	1.138.750	1.095.250	1.042.568
Lasten besteed aan doelstelling								
Doorbetaling bijdragen Postcode Loterij	-					13.500.000	13.500.000	13.500.000
Zichtbaarheid, beleidsbeïnvloeding en relatiebeheer		138.000				138.000	126.500	143.077
Bijen & biodiversiteit		-				-		133.802
Groene Strand		-				-		633.926
Plan Boom		-				-		105.000
Leestekens nagekomen		-				-		90
Fondsenwerving, accountmanagement en marketing			58.500			58.500	48.500	34.987
Faciliteren, verbinden en versterken				51.500		51.500	51.500	39.796
1-op-1 doorbelaste kosten				-		-	-	166.357
Kosten (Resultaat) Projectgroep Assurantien				-		-	-	5.717
Doorbetaling dividend Buitenleven				-		-	-	88.374
Kosten (Resultaat) Meetnet Landschapselementen				-		-	-	1.735
Overige kosten				-		-	-	7.000
Klinkenbergprijs				-		-	10.000	
TOTAAL LASTEN BESTEED AAN DOELSTELLING	-	138.000	58.500	51.500	-	13.748.000	13.736.500	14.859.861
SOM VAN DE LASTEN	-	627.663	253.226	343.020	162.841	14.886.750	14.831.750	15.902.429

rubriek	2023 Begroting	2022 Begroot	2021 Realisatie
Saldo voor financiële baten en lasten	-40.022	-19.903	-711.534
Saldo financiële baten en lasten	-	-	113
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-40.022	-19.903	-711.421

Meerjarenbegroting

*1000

Baten	2023	2024	2025	2026
TOTAAL BATEN PARTICULIEREN	0	0	0	0
TOTAAL BATEN BEDRIJVEN	0	0	0	0
TOTAAL BATEN LOTERIJORGANISATIES	13.500	13.500	13.500	pm
TOTAAL BATEN SUBSIDIES EN OVERHEDEN	0	0	0	0
TOTAAL BATEN ORGANISATIES ZONDER WINSTOOGMERK	0	0	0	0
TOTAAL BATEN ALS TEGENPRESTATIE LEVERING PROD/DIENST	5	5	5	5
TOTAAL OVERIGE BATEN	1.342	1.479	1.553	1.630
SOM VAN DE BATEN	14.847	14.984	15.058	1.635

Lasten	2023	2024	2025	2026
TOTAAL UITVOERINGSKOSTEN EIGEN ORGANISATIE	1.139	1.216	1.262	1.312
Lasten besteed aan doelstelling				
Doorbetaling bijdragen Postcode Loterij	13.500	13.500	13.500	pm
Zichtbaarheid, beleidsbeïnvloeding en relatiebeheer	138	152	159	167
Fondsenwerving, accountmanagement en marketing	59	64	68	71
Faciliteren, verbinden en versterken	52	57	59	62
Klinkenberghprijs	-		10	
TOTAAL LASTEN BESTEED AAN DOELSTELLING	13.748	13.773	13.796	301
SOM VAN DE LASTEN	14.887	14.989	15.058	1.613

Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2022

In december is mevrouw Raab statutair afgetreden. De Raad van Toezicht heeft nog geen besluit genomen over de omvang van de raad en of zij een opvolger voor mevrouw Raab zullen zoeken. Dit is geagendeerd voor de eerstkomende vergadering van de Raad van Toezicht in 2023.

Samenstelling remuneratiecommissie: dhr. J. Vos, dhr. J. van Oostrum
Samenstelling auditcommissie: dhr. A.H. Bruins Slot, dhr. dr A. Flierman

Dhr. A.H. Bruins Slot Benoemd op 09-11-2020, kan twee maal 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Drents Landschap loopt uiterlijk in 2028 af.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Het Drentse Landschap
Voorzitter Raad van Toezicht CKC Drenthe
Voorzitter bestuur Grote of Maria kerk te Meppel
Directeur ABS Advies BV

Dhr. Dr A. Flierman Benoemd op 05-06-2018, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschap Overijssel loopt af per oktober 2024.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Landschap Overijssel;
Voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Visio
Voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool Windesheim (vanaf 1-1-2022)

Dhr. J. Geersing Benoemd op 07-04-2021, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap bestuur Landschapsbeheer Flevoland loopt af per 16 juni 2024.

(Neven)functies:

Voorzitter bestuur Landschapsbeheer Flevoland
Ouderling Gereformeerde kerk vrijgemaakt Emmeloord
Voorzitter Schoolraad 't Speelwerk Zwolle

Dhr. Drs. J.H.A. van Oostrum Benoemd per 01-01-2020, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschapsbeheer Gelderland loopt uiterlijk in 2027 af.

(Neven)functies:

Burgemeester gemeente Berkelland
Voorzitter Raad van Toezicht Landschapsbeheer Gelderland
Voorzitter Stichting Rioned
Voorzitter district Oost KNWU
Voorzitter Omgevingsdienst Achterhoek
Vicevoorzitter Euregioraad
Voorzitter Raad van Toezicht de Onderwijsspecialisten
Lid Raad van Toezicht Bosgroep Midden Nederland

Mw. J. Vlietstra Benoemd op 07-04-2021, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De eerste termijn bestuurslidmaatschap Het Groninger Landschap loopt uiterlijk in 2024 af en kan maximaal tweemaal worden verlengd.

(Neven)functies:

Voorzitter Bestuur It Fryske Gea
Voorzitter Bestuur Landschapsbeheer Friesland
Voorzitter Raad van Commissarissen Thialf OG
Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties Groningen
Voorzitter Bestuur SESAM-academie
Voorzitter Bestuur Wopke Eekhof Stichting
Secretaris Bestuur The Hague Academy for Local Governance

Lid Bestuur VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering

Dhr. J. Vos (voorzitter) Benoemd op 29-06-2016, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn bestuurslidmaatschap Brabants Landschap loopt uiterlijk in 2027 af.

(Neven)functies:

Voorzitter Hoofdbestuur Stichting Het Noord-Brabants Landschap
Bestuurslid van de Molenstichting in Noord Brabant

Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder

Dhr. dr. ir. H.H. Bartelink

Directeur-bestuurder LandschappenNL

Nevenfuncties voortkomend uit de hoofdfunctie:

Voorzitter bestuur Stichting Tijdelijke Natuur Nederland
Aandeelhouder van de BV Buitenleven Vakanties
Lid van de Raad voor Plantenrassen (afd. Bosbouwgewassen)

Nevenfuncties met een relatie met de hoofdfunctie:

Lid Raad van Beheer voor het Kroondomein
Lid Commissie van Adviseurs voor Staatsdomein Het Loo/ Paleispark Het Loo
Voorzitter bestuur Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging

Nevenfuncties in de privésfeer:

Bestuurslid Stichting Kerkje op de Heuvel Heelsum

Colofon

Jaarstukken 2022 van Stichting LandschappenNL.

Uitgave

LandschappenNL

Postbus 31

3730 AA De Bilt

T 030-234 50 10

info@landschappen.nl

www.landschappen.nl

LandschappenNL is beneficiënt van de Postcode Loterij

Foto verantwoording

Sophie Barkmeijer, Karin Broekhuijsen, Thijs Glastra, Nico van Kappel, Wil Meinderts, Floris Scheplitz en Ronald van Wijk. We hebben geprobeerd alle rechthebbenden van de foto's te achterhalen.

Provinciale organisaties

